

СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ: ПУБЛІКАЦІЇ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ “БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ” ПРОТЯГОМ 1937-2004 РР.*

Продовжено суцільне дослідження публікацій у фахових облікових журналах, зокрема у журналі “Бухгалтерский учет” протягом 1937-2004 рр., присвячених проблематиці аналітичної науки, проведено критичний аналіз та систематизацію статей, виявлено тенденції розвитку аналітичної науки, проблеми, що виникали та шляхи їх вирішення, що пропонувались

Постановка проблеми. Історію становлення економічного аналізу як суспільно-економічної науки та практичної діяльності розглядаємо з урахуванням розвитку суспільно-економічних відносин, економіки країни на різних рівнях, паралельно з історією економічної думки, науки про управління, бухгалтерського обліку і т.ін. Повертаючись до генезису аналітичної науки, не тільки звертаємося до часів зародження економічного аналізу та його розвитку. Цінність історико-логічних узагальнень полягає в тому, що це не схоластичні роздуми, а історично перевірена тенденція розвитку ідей, які отримали визнання або, навпаки, емпірично довели свою неспроможність. Переосмислення минулого або врахування іноземного досвіду завжди має позитивне значення, оскільки дозволяє виділити найважливіші моменти, прослідкувати їх зміну та тенденції розвитку з позиції сьогодення. Це допоможе обґрунтувати розуміння окремих фундаментальних понять та принципів, виділити загальні тенденції та розробити рекомендації з удосконалення економічного аналізу. Адже, як вказує Б.А. Райзберг “відстоювати правомірність свого судження у суспільних науках значно складніше, ніж у точних та природних” [10, с. 40-41]

Продовжуємо серію публікацій щодо дослідження становлення економічного

аналізу на сторінках відомих облікових журналах, так як вважаємо, що одним із основних джерел, на підставі якого можна з певною мірою об'єктивності судити про розвиток науки, найбільш актуальні проблеми та шляхи їх вирішення, знайти оригінальні підходи та авторські методики, при цьому у безпосередньому зв'язку з особливостями зовнішнього середовища у межах відповідних суспільних формацій, є публікації саме у таких відомих фахових періодичних виданнях. Крім того, на підставі ретроспективного аналізу змісту статей, їх групування за відповідними критеріями маємо можливість не тільки дослідити історію аналітичної науки, але і спрогнозувати її подальший розвиток, пом'якшити критичні моменти, усунути можливі негативи тощо. Завжди доречно переосмислити надбання вітчизняної наукової школи з урахуванням традицій та національного менталітету і вже на підставі цього оцінювати та висувати нові ідеї.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання історії економічного аналізу піднімається в працях багатьох вчених (С.Б. Барнгольц, Ф.Ф. Бутинець, І.П. Житної, В.В. Ковальова, І.Д. Лазаришиної, Л.А. Лахтіонової, М.В. Мельник, Є.В. Мниха, О.В. Олійник, Г.В. Савицької), докладно висвітлені етапи становлення та розвитку економічного аналізу як науки та практичної діяльності, доробки відомих

* Стаття підготовлена за сприяння гранту Президента України для підтримки молодих учених згідно з Розпорядженням Президента України від 30.01.2007 р. № 18/2007-рп, наданого О.В. Олійник

вчених. Разом з тим, суцільне дослідження публікацій у фахових виданнях присвячених проблематиці аналітичної науки, критичний аналіз змісту таких статей, їх групування за відповідними критеріями не проводилися.

Нами започатковано серію статей з даної проблематики, зокрема [8, 9].

Метою дослідження є суцільне дослідження публікацій у журналі “Бухгалтерский учет” протягом 1937-2004 рр., присвячених проблематиці аналітичної науки, критичний аналіз та систематизація таких статей, виявлення тенденцій розвитку економічного аналізу, проблем та шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як зазначалось у [9] основними періодичними фаховими виданнями, відомими в межах всієї країни, які виходили друком протягом 20 століття і продовжують друкуватися у 21 ст. є: “Финансы” (“Финансы СССР”), “Бухгалтерский учет” (щомісячний теоретичний і науково-практичний журнал, видається з грудня 1937 р.). Суцільне дослідження публікацій за напрямом “економічний аналіз”, критичний аналіз змісту таких статей (звільнившись, звичайно, від непотрібної ідеологізації), їх групування за відповідними критеріями (в розрізі авторів, за роками, за змістом, за галузями, за країнами) в межах журналу “Финансы” (“Финансы СССР”) за 1952-2003 рр. проведено в статті [9], а в межах журналу “Бухгалтерский учет” за 1937-2004 рр. здійснено у даній публікації. Для уникнення граматично-орфографічних помилок при перекладі прізвищ та ініціалів дослідників такі дані будуть наведені у таблицях і за текстом мовою оригіналу – російською.

Протягом періоду, який досліджується – 68 років, було опубліковано на сторінках журналу 1181 стаття, безпосередньо присвячена проблематиці аналітичної науки і практики, забезпеченні навчальною літературою та методичними вказівками, проблемам викладання відповідних курсів та

проведення наукових досліджень. Звичайно, в різні періоди кількість публікацій варіюється, що певним чином може відображати загальні тенденції розвитку аналітичної науки, підвищення зацікавленості практичних працівників до економічного аналізу як інструменту підвищення ефективності господарської діяльності підприємств, появою нових аналітичних об'єктів та суб'єктів, актуалізацією окремих видів аналізу (в різні періоди це і функціонально-вартісний аналіз, порівняльний аналіз, фінансовий аналіз тощо), розширенням інформаційної бази, зміною суспільно-економічних відносин.

Перші науково-практичні публікації з економічного аналізу з'являються на початку ХХ ст. В цей час роботи з аналізу господарської діяльності носили переважно балансознавчий характер. У них ґрунтовно розглядалися такі питання як оцінка та групування балансових статей. У 20-ті роки ХХ ст. теорію балансознавства і, зокрема, методику аналізу балансу викладено у працях таких відомих вчених: М.О. Блатов, І.Р. Ніколаєв, О.П. Рудановський, П.Н. Худяков та ін. 30-і роки – період, коли загальне методологічне і методичне керівництво бухгалтерським обліком, контролем і аналізом господарської діяльності було покладено на Народний комісаріат фінансів. У цей час відбувається процес трансформації аналізу балансу в аналіз господарської діяльності. А на початку 40-х років з'являються перші книги з аналізу господарської діяльності підприємства (С.К. Татур, Д.П. Андріанов, М.Ф. Дьячков, М.І. Баканов і ін.). Всього за довоєнний період з питань економічного аналізу видано майже 300 книг і приблизно 600 статей у періодичних і наукових виданнях.

У грудні 1937 році розпочинається видання щомісячного теоретичного і науково-практичного журналу “Бухгалтерский учет”, де вже з першого номеру з'являються публікації з економічного аналізу (табл. 1).

Таблиця 1. Систематизація публікацій за напрямом “економічний аналіз”,
журнал “Бухгалтерский учет”, 1937-2004 рр.
за роками

Період 1	Кількість публікацій 2	ПІБ авторів* 3
1937-1949	98 № 1- 12 за 1937-1939 рр., №1-3, 5-12 1940 р., № 1-3, 5 1941 р., № 1- 2, 7-9 1946 р., № 1, 3, 5 – 8, 10-11 1947 р., № 1-3, 5 -9, 12 1948 р., № 1-2, 4, 5, 7-9, 11 1949 р.	Барнгольд С., Белолипский Н., Вейцман Н., Грановская Е., Дедков С., Дембинский Н., Дьячков М., Жебрак М., Заславский М. и Бабков И., Каплан А., Кобызев С., Косинкова З., Леонов М., Ливерц Э., Маргулис А. и Брук С., Певзнер З., Переслегин В., Рочко Н., Семенов. А., Струков. В., Федосеев К., Черняков Г., Яковлев А.
1950-1959	143 № 1, 2, 5, 8-12 1950 р., № 1, 2-5, 8, 9, 12 1951 р., № 1-4, 9 1952 р., № 1-5, 7, 8, 11, 12 1953 р., № 1, 3-5, 7-12 1954 р., № 2-8, 10, 12 1955 р., № 3-7, 9-12 1956 р., № 1- 5, 7-10 1957 р., № 1-9, 11, 12 1958 р., № 1-8, 11, 12 1959 р.	Андреев Ф., Баканов М., Барац И.И., Барышников Е., Бахтин И., Бетев И., Большаков А., Брауде Х., Бро Г., Бурназян Р., Васильев Д., Васин Ф., Вейцман Н., Власов А., Ганштак Б., Гаускин Л., Гвоздев Н., Гиндин И., Голо А., Головцов А., Грановски И., Грищенко А., Дворников А., Дгебуадзе Н. Дунаев С. Дьячков М. Жебрак М., Исаков В. Карпов А., Каганский В. Казанский А. Кантерман С. Каплан А. Качалов С. Кашарновский Н.Н. Кашпур А., Кондратов В. Корсунов В. Крылов В. Кузнецов С., Майорская Н., Макаров В. Манжеев Д. Маргулис А. Масталыгина Н. Мительман Е. Невский С. Неделин С. Несмий М., Никифоров И. Пеньков Е. Перельберг И. Пизенгольд М. Постникова Г. Протопопов С. Рюмин С. Савичев П. Салгус П., Сибиряков Л. Старичков И. Суслов И. Татур С. Харитонов М. Уваров П. Флейшман Ф. Фомичева Н. Шеремет А. Шмульяи М. Щенков С. Эльяшев Л.
1960-1969	203 № 1-12 1960 р., № 1-9, 11, 12 1961 р., № 1-4, 6-10, 12 1962 р., № 1-12 1963 р., № 1, 2, 4-7, 10, 11 1964 р., № 1-5, 7-10, 12 1965 р., № 1, 2, 5-7, 10-12 1966 р., № 1, 3-7, 9-11 1967 р., № 1-3, 5-9, 11, 12 1968 р., № 1, 2, 5-10, 12 1969 р.	Аксененко А., Алаев М., Алякринский Ю., Альтшуллер А., Гінзбу В., Ахмедов А., Баканов М., Барац И., Барнгольд С., Басманов И., Бахтин И., Безбоков В., Белобжецкий И., Белов М., Белявская М.М., Бендерский З, Бородкин А., Бочаров Г., Булгаков В., Валуев Б., Вейцман Н., Гінзбур А., Волошина М., Воробьев Е., Ганштак В., Грановский Г., Гришин К., Дейч С., Дембинский Н., Кауфман М, Гінзбур В., Гінзбу З., Заглубецкий П., Зотов В., Исаев Н., Казакевич В., Камышанов П., Коробкова В., Куприенко А., Нестеров М., Кантерман С., Каплан А., Каракоз И., Киперман Г., Кмицикевич В., Мурашко В., Князев Г., Коган Е., Кожевников И., Кохан А., Кропачев Н., Кубеша Я., Куждин В., Левин В., Максименко Г., Маламуд М., Меккель С., Новак В, Новикова Г., Чацкис Е., Орлок С., Павина Э., Перельберг И., Петрова В., Поклад И., Полякова С., Проскурин И., Протопопов В., Рабинович Х., Радостовец В., Розентуллер М., Рыжова В., Савичев П., Самсонов В., Смирнов В., Смородин М., Стадник А, Станкевич А, Сидоренков Е., Стражев В., Фалькович Л., Чумаченко Н., Шейн П., Шеремет А., Шилин И., Щедрин Н. Эльяшев Л.

1	2	3
1970-1979	<p align="center">220</p> <p>№ 1-3, 5-8, 10-12 1970 р., № 1-12 1971 р., № 1-3, 5-12 1972 р., № 1-3, 5, 7-10, 12 1973 р., № 2, 4, 7, 8, 10, 12 1974 р., № 1-4, 6-10 1975 р., № 1, 3, 5-10, 12 1976 р., № 1-12 1977 р., № 1, 5-12 1978 р., № 1-9, 11, 12 1979 р.</p>	<p>Абдиев А.А., Абдукаримов И.Т., Акодис И.А., Бромберг Г.Л., Андреев П.А., Арасланов К.М., Долгов А.П., Арушанян Р.Г., Афлятулин Г., Баканов М.И., Шеремет А.Д., Бариленко В.И., Барнгольц С.Б., Баширов А., Гольцман Р., Дундуков Г., Белобжецкий И., Беляева Г.Д., Билялов С., Блинова Л.Г., Бок Зи Коу, Бондарович Н.Д., Бочаров В.П., Бройде И., Горкин Р., Булгаков В.К., Василянский В.Н., Вейцман Н.Р., Величко Т.Р., Гінзбу А.М., Власова Л.Н., Волколупов Н.С., Ворновицкая Л.А., Гаскарова Н.Н., Гиляровский В.Т., Голубев С.П., Горбачева Л.А., Грановский Г., Гурковская К.Н., Дембинский Н.В., Демин К., Денисов Г.М., Егорова С.К., Гінз Н., Ермолович Л.Л., Жечицкий В.В., Заварихин Н.М., Израилевич С., Ильшева Л.И., Капелюш С.М., Каплан А.И., Кашаев А.Н., Кирьянова З., Колесников О., Ковалев Г.А., Клейнер Г.Б., Ковбасюк М.Р., Козлов Н.В., Козуб М.К., Литвак Х., Коротков А.С., Крамаровский Л.М., Крожарский В.В., Лавров С.Н., Либерман В.Б., Линденманн Б., Лопатин И.Б., Лопин В.Г., Мазур И.И., Руткаускас Т.К., Пчелкин И.С., Мартиросян Т.А., Муравицкая Н.К., Михайловский Г.М., Лавров С.Н., Назарматова К.М., Наринский А.С., Никольский А.В., Новак В., Новодворский В.Д., Орлюк С., Остапчук И.С., Буряк Л.Д., Очиченко И., Симхович И., Палий В.Ф., Игнатушкин В.П., Пенчик Г.М., Сельцовский В.Л., Петрова В.И., Пантелеев В.Д., Петрова С., Моисеенко Г., Плахтыря Н.Я., Пономаренко А.Я., Посредников Н., Продан Ф., Заец А., Проскурин И., Россихин В.В., Рупова Л., Савичев П.И., Саенко К.С., Попрыкин М.П., Сайбель В.Г., Салимов А., Свиргун М., Симонян Э., Скрипник П.М., Слабинский В.Т., Смородин М.Б., Соболев М.М., Стаханов Ю., Столяров Я.С., Суздальцева Л.П., Сустретов И.Г., Таран Г., Таций Г.М., Тейф А.З., Торопов С.В., Харламов И., Чацкис Е.Д., Чечета А.П., Чирков А.П., Чукарьков Н.К., Шатило Б.И., Шварцман Е., Шепеленко Р.Н., Шербатюк В.В., Шеремет А.Д., Ширин М.Г., Шкарабан С.И., Федорович Р.В., Шулулус А.П., Юдина Л.Н., Янкевич В.С., Янкевич М.Н.</p>
1980-1989	<p align="center">380</p> <p>№1-12 1980 р., №1-12 1981 р., №1-7, 9-12 1982 р., №1-12 1983 р., №1-7, 9-12 1984 р., №1-11 1985 р., №1-12 1986 р., №1-12 1987 р., №1-4, 6-12 1988 р., №1-12 1989 р.</p>	<p>Абдукаримов И.Т., Аксененко А.Ф., Андрюхина Н.В., Бабич В.П., Баканов М.И., Барнгольц С.Б., Безруких П.С., Белобжецкий И.А., Беляев В.К., Бойко И.Я., Гінзбу О.С., Вейцман Н.Р., Галузин М.Я., Гиляровская Л.Т., Голосов О.В., Грабовецкий Б.Е., Дворянцева Л.П., Донцова Л.В., Гінзбу М.Ф., Гінзбу И.П., Задорожный В.Н., Гуковская Э.Ш., Лактинова Н.В., Исаев Е.С., Каплан А.И., Ковбасюк М.Р., Лапухин И.Н., Ластовецкий В.Е., Либерман В.Б., Литвин Б.М., Маев Б.М., Каралиев Т., Майданчик А.Б., Максимова Т.И., Малькова Г.Н., Матвеев А.А., Мацкевичюс И.С., Моргун М.Н., Муравьев А.И., Муслумов С.И., Мухамедов М.М., Мирзахмедова И.Х., Намазалиев Г.И., Орлюк С.Я., Палий В.Ф.,</p>

1	2	3
		Пантелеев В.Д., Пардаев М.К., Петрова В.И., Пизенгольц М.М., Попович П.Я., Постникова Г.В., Рябикин В.И., Сайфулин Р.С., Сапиро Е.С., Саттаров Т.С., Скобелева Л.А., Соловьев Г.А., Сопко В.В., Стошкус В.В., Стражев В.И., Суйц В.П., Тарасович Г.В., Тишинин Ф.А., Гуковская Э.Ш., Иванова В.А., Тэйф А.З., Фараджева Г.С., Файзиев Б.В., Фаркаш Р., Фашевский В.Н., Федорович Р.В., Худайбердиев У., Чацкис Е.Д., Чернова А.В., Чечета А.П., Чирков А.П., Чудновский Г.А., Янкевич В.С., Чумаченко Н.Г., Шеремет А.Д., Шидловская М.С., Ширин М.Г., Шкарабан С.И., Шулул А.П., Юдина Л.Н., Янкин В.Г., Пантелеев Н.В., Чечета А.П.
1990-1999	<p style="text-align: center;">119</p> № 2-12 1990 р., № 1-10, 12 1991 р., № 1, 2, 5-7, 9 1992 р., № 1-6, 8-12 1993 р., № 1-4, 6, 7, 9-11 1994 р., № 4-7, 10 1995 р., № 3-6, 10-12 1996 р., № 2, 6, 7, 11 1997 р., № 6, 7, 10 1998 р.; № 1, 6, 7, 10 1999 р.	Аннаоразов А.А., Баканов М.И., Дмитриева И.М. Балабанов И.Т., Барнгольц С.Б. Бейли Д., Гінзб Л.П. Бобрышев А.Д., Бородина Е.И., Недосекин С.В. Высоцкий Д.А. Гиляровская Л.Т., Грабовецкий Б.Е., Грицив О.М., Джугурян А.Г. Донцова Л.В., Дубоделова А.В., Евстигнеев Е.Н., Клычев Ч.К., Ковалев В.В. Енукашвили М.Я. Ефимова О.В. Жуков В.Е. Задорожный В.Н. Захаров К.Э., Иванова В.А. Лактионова Н.В., Ионии Е.Е., Каплан А.И., Кирьянова З.В., Ковалев В.В., Ковбасюк М.Р., Королев О.Г., Корчагина Л.М., Лисина Е.В., Мных Е.В., Наринский А.С., Никифорова Н.Л., Новодворский В.Д., Остапенков Д.В., Оглобин Д.И., Палий В.Ф., Парадаев М.К., Петрович И.М., Понотило Ю.Я., Савосин В.Г., Сотникова Л.В., Пятов М.Л., Попович П.Я., Соловьева Н.А., Староверов К.В., Степанов В.Н., Стольная Н.В., Розенберг А.Д., Рябикин В.И., Сейфуллаев С.М., Семенов А.Л., Сервюкова И.Д., Стоянова Е.С. Смоленюк П.С., Смоленюк Л.Т. Стуков С.А., Ташназаров С.Н. Терешко Т.Ю., Хорин А.Н., Федорович Р.В. Хорин А.Н. Цвейбак Я.И. Чайковская Л.П., Чернов Д.И. Чечета А.Г. Шеремет А.Д. Ширинов С.Э., Эйдинов А.М., Фашевский В.Н. Филимонов Ю.А., Шубина Т.В. Эйбшиц Е.В. Юзбашев Ч.Р.
2000-2004	<p style="text-align: center;">18</p> №2, 9-11 2000 р., № 7, 12 2001 р., № 2-5 2002 р., № 3, 6, 10, 11 2003 р., № 4, 5, 8 2004 р.	Володина Н.В., Гетьман В.Г., Ефимова О.В., Панков В.В., Парушина Н.В., Соколов Я.В., Пятов М.Л. Шеремет А.Д.

* Прізвища та ініціали авторів наведені російською мовою.

У кінці 40-х рр. з'явилися перші наукові праці з проблем комплексного економічного аналізу, значна увага приділялась ролі економічного аналізу в управлінні, зокрема ознайомленню керівників підприємств з інформацією, яку можна отримати на підставі даних обліку та звітності.

У період 1941-1955 рр. вирішальне значення мали розробки офіційних методичних вказівок з аналізу річних звітів, що виконувались колективами спеціалістів

Наркомфіну та Держбанку за участі відомих вчених-аналітиків – С.Б. Барнгольц та І.А. Шоломовича. Ці методичні розробки використовувались галузевими наркоматами (у сучасному розумінні міністерствами) для підготовки вказівок з аналізу діяльності підприємств окремих галузей і видів діяльності народного господарства. Відповідно у 50-ті роки зростає чисельність публікацій у фаховому журналі – 143 статті, зокрема таких вчених як Ф. Андреев,

М. Баканов, И.И. Барац, Н. Вейцман,
М. Дьячков, М. Жебрак, А. Маргулис,
М. Пизенгольц, А. Шеремет.

У 60-ті роки ХХ ст. відбуваються суттєві зміни в економічному аналізі, набувають поширення теоретичні дослідження, що викликано економічною реформою в країні. Саме у 60-ті роки починається розвиватися оперативний економічний аналіз, відбувається обґрунтування концептуальних засад теорії економічного аналізу та виділення в якості самостійної наукової дисципліни. На сторінках наукових видань, професійних фахових видань того часу тривала дискусія щодо того, чи потрібна дисципліна “Аналіз господарської діяльності”. Спостерігається тенденція до зростання чисельності публікацій – 203 статті.

Суттєві зміни щодо проблематики досліджень, напрямів, видів, методик економічного аналізу відбуваються у 70-ті роки ХХ ст. Тому протягом даного періоду спостерігається значна кількість публікацій – зокрема 220 статей у журналі “Бухгалтерский учет”, присвячених теоретичним проблемам економічного аналізу, розширюється кількість робіт з перспективного та оперативного економічного аналізу, вказується на необхідність розробки системного аналізу, що в свою чергу спричинило позитивний вплив і на розвиток практики аналітичної роботи.

До періоду 70-их відносяться і перші статті щодо проблем автоматизації аналітичних робіт, зміни ролі, завдань, сутнісного наповнення економічного аналізу в умовах автоматизованих систем управління. Значна увага починає приділятися питанням організації економічного аналізу, при цьому вирізняються праці українського вченого-аналітика В.І. Самборського, використання економіко-математичних методів для аналітичних досліджень. Практичне значення розробок питань організації економічного аналізу проявлялося і у функціонуванні значної кількості суспільних бюро економічного аналізу, які працювали в усіх галузях економіки, на всіх рівнях управління.

На початку 70-х років з'являються перші книги з теорії аналізу господарської діяльності (М.І. Баканов, А.Д. Шеремет, І.І. Каракоз, Н.В. Дембінській і ін.)¹.

У 80-ті роки минулого століття набуває подальшого розвитку розробка та удосконалення методик аналізу з урахуванням галузевого фактору, тобто адаптованих до особливостей діяльності підприємств та організацій різної галузевої спрямованості, продовжуються дослідження питань організації аналітичної роботи, особливостей економічного аналізу при автоматизованих системах управління, перспективного та оперативного аналізу, розробляється системний аналіз. Заслужують на увагу напрацювання вчених щодо методичних основ функціонально-вартісного аналізу, його застосування для різних ситуацій. Остаточно як один із напрямів сформувався аналіз управління виробництвом, зокрема аналіз структур виробництва і управління, особливості аналізу на різних стадіях управлінського циклу. У 80-ті роки у центрі уваги знаходяться три основних завдання: посилення зв'язку аналізу з плановими управлінськими рішеннями; виявлення не тільки поточних, але і перспективних резервів, подальше удосконалення методів об'єктивної оцінки діяльності усіх ланок народного господарства і господарських колективів для закріплення господарського розрахунку і наукового обґрунтування матеріального і морального стимулювання. У цей період на сторінках журналу “Бухгалтерский учет” публікується найбільша кількість статей – 380. Майже в кожному номері виходить публікація (і не одна) щодо актуальних питань стану та розвитку економічного аналізу, публікуються такі відомі вчені М.І. Баканов, С.Б. Барнгольц, П.С. Безруких, І.А. Белобжецкий, В.К. Беляев., Н.Р. Вейцман, В.Е. Ластовецкий, Б.М. Литвин, І.С. Мацкевичюс, В.Ф. Палий, В.В. Сопко, В.І. Стражев, Е.Д. Чацкис, Н.Г. Чумаченко., А.Д. Шеремет. На сторінках журналу стали поширеними публікації на тему актуальні проблеми економічного аналізу. Так, професори А.Д. Шеремет, Б.І. Майданчик вказують, що

¹ Останніми роками ці ж книги виходять вже під титулом “Теорія економічного аналізу”.

1) аналітична робота на підприємствах не проводиться систематично та глибоко. Часто аналіз обмежується тільки характеристикою недоліків без виявлення їх конкретних причин, недостатня увага приділяється кінцевій його стадії – виявленню резервів та розробці конкретних рекомендацій з їх реалізації. В аналітичній роботі слабку участь приймають як бухгалтери, так і технічні служби; 2) вихідна інформація, яка отримана в результаті аналізу, не завжди використовується при плануванні та управлінні; 3) необхідно, щоб проводилось детальне вивчення приймаємих перспективних, поточних і оперативних управлінських рішень, підвищувались вимоги до аналітичної інформації. Це складе певні технічні вимоги, що дозволять розробити класифікатори аналітичних завдань для прийняття таких рішень, визначити їх глибину, форму завершення, строки виконання, ділянки, джерела інформації. Технічні вимоги дозволяють визначити додаткові вимоги до бухгалтерського обліку і звітності. Такий підхід дозволить поєднати три ланки: облік, аналіз, прийняття планових або управлінських рішень. Таку роботу доцільно вести при впровадженні АСУ. В цьому разі необхідно з самого початку намагатися створити самостійну підсистему економічного аналізу або ж виділити у кожній функціональній підсистемі, побудованій на базі єдиних методологічних принципів, блоки економічного аналізу. В подальшому можуть створюватися типові класифікатори аналітичних завдань для різних рівнів управління, що дозволить більш повно використовувати внутрішні резерви виробництва.

Дев'яності роки ХХ ст. характеризуються кардинальними змінами в економіці країни, соціально-економічному устрої, зміною пріоритетів, вихідних умов діяльності. Відповідно відбувається трансформація і економічного аналізу, зміна основних напрямів дослідження, поява нових аналітичних об'єктів і розробка методик їх аналізу, розширення суб'єктів та інформаційної бази і т. ін. Зміна завдань економічного аналізу вимагала застосування кардинально іншого підходу до порядку його проведення, адже методика економічного аналізу, яка використовувалася раніше, носила ретроспективний характер, на основі її застосування не можна було внести корективи у діяльність суб'єкта господарювання, розробляти та приймати управлінські рішення, спрямовані на отримання кращих результатів господарської діяльності за мінімальних витрат ресурсів. Цей факт вимагав відповідної адаптації методики економічного аналізу до нових умов господарювання.

Разом з тим, з початку 90-х рр. і до сьогодні спостерігається значне скорочення кількості публікацій у фаховому журналі “Бухгалтерський учет”. У 90-ті роки – 119 статей, а за чотири роки ХХІ ст. тільки 18 статей.

Результати систематизації статей за змістовним наповненням, опублікованих протягом періоду, який досліджується, свідчить, що тематика публікацій в журналі надзвичайно різноманітна (табл. 2).

Таблиця 2. Систематизація публікацій за напрямом “економічний аналіз”, журнал “Бухгалтерський учет”, 1937-2004 рр.

за змістом

Критерій систематизації – об'єкт дослідження	Кількість публікацій Номери публікацій	ПІБ авторів*
1	2	3
Сутність економічного аналізу: – роль аналізу в управлінні – удосконалення економічного аналізу – завдання аналізу – предмет, межі аналізу – метод, прийоми	102 № 8 1937-38, № 5 1937-38, № 7-8 1940, № 1-2 1940, № 9 1940, № 11 1947, № 5 1949, № 9 1950, № 5 1950, № 4 1952, № 7 1953, № 12 1953, № 10 1953, № 5 1954, № 10 1954, № 12 1955, № 2 1955, № 10 1957, № 6 1958, № 4 1958, № 8 1960	Андрюхина Н.В., Дмитрієва І.М., Баканов М.І., Барногльц С.Б., Бобрышев А.Д., Сотникова Л.В., Остапенков Д.В., Вейцман Н.Р., Ганштак В., Гиляровская Л.Т., Сольная Н.В., Глулов В.Б., Головцов А., Горбачева Л.А., Грабовецкий Б.Е., Грановский И., Деменцев В.В., Дьячков М.Ф., Евсеев П.

1	2	3
<p>– моделювання – інформаційне забезпечення – розвиток теорії та практики аналізу – проблематика дисертацій – міжпредметні зв'язки (з статистикою, маркетингом, аудитом), – місце серед інших економічних дисциплін</p>	<p>№ 8 1962, № 10 1964, № 12 1965, № 10 1966, № 10 1967, № 4 1967, № 6 1968, № 8 1970, № 12 1970, № 12 1972, № 12 1973, № 8 1974, № 2 1974, № 2 1975, № 4 1975, № 9 1977, № 11 1977, № 12 1977, № 11 1977, № 12 1978, № 4 1979, № 6 1980, № 12 1980, № 10 1980, № 9 1980, № 4 1980, № 11 1981, № 12 1981, № 9 1981, № 6 1981, № 9 1982, № 3 1983, № 12 1983, № 7 1983, № 7 1983, № 3 1983, № 5 1985, № 10 1985, № 1 1985, № 8 1986, № 10 1986, № 12 1986, № 5 1986, № 11 1987, № 12 1987, № 6 1988, № 4 1988, № 9 1989, № 7 1989, № 10 1989, № 4 1989, № 12 1989, № 6 1990, № 7 1990, № 10 1990, № 3 1990, № 5 1991, № 2 1991, № 3 1991, № 2 1991, № 1 1991, № 9 1992, № 8 1993, № 7 1994, № 6 1995, № 5 1996, № 10 1996, № 13 2001, № 11 2003</p>	<p>Енукашвили М.Я., Жебрак М., Зарубина Н.М., Захаров К.Э., Староверов К.В., Иони Е.Е., Исаев Н., Калчев Светлозар, Князев Г., Ковалев В.В., Короед А., Корчагина Л.М., Крылов В., Кузнецов С., Лытнева Н.А., Майданчик А.Б., Малькова Т.Н., Мацкевичюс И.С., Муравьев А.И., Назарматова К.М., Наринский А.С., Новодворский В.Д., Новак В., Носова О.А., Панков В.В., Парасочка В.Т., Петрович И.М., Дубоделова А.В., Попович П.Я., Гирчиця О.Е., Прокофьев В.А., Розенберг А.Д., Альвер Я.П., Рябкин В.И., Савичев П.И., Самсонов В., Сапиро Е.С., Сафонов А.А., Слабинский В.Т., Калинин В.А., Смоленчук С.М., Стрелков А.Н., Стуков С.А., Суслов И., Татур С., Шоломович И., Ушанов А.Е., Федорович Р.В., Федосеев К., Цвейбак Я.И., Чацкис Е.Д., Чумаченко Н., Шатило Б.И., Шеремет А.Д., Шмульян М., Щербатюк В.В., Эйдинов А.М., Эльяшев Л.</p>
<p><i>Види економічного аналізу:</i> – щоденний – техніко-економічний – оперативний – міжзаводський – галузевий попередній (перспективний) – функціонально-вартісний – внутрішньозаводський – порівняльний – соціально-економічний – експрес-аналіз – комплексний – матричний – фінансовий (з 1993 р.) – ситуаційний</p>	<p>60 № 6 1955, № 4 1959, № 4 1961, № 1 1961, № 2 1962, № 10 1963, № 4 1963, № 9 1963, № 1 1963, № 2 1963, № 7 1963, № 12 1965, № 2 1966, № 10 1969, № 12 1971, № 9 1973, № 4 1975, № 1 1976, № 3 1976, № 7 1976, № 1 1976, № 5 1977, № 7 1978, № 3 1980, № 6 1980, № 11 1981, № 11 1981, № 9 1982, № 3 1982, № 5 1982, № 4 1983, № 7 1984, № 11 1984, № 4 1984, № 5 1984, № 2 1985, № 3 1985, № 7 1985, № 4 1985, № 1 1985, № 11 1985, № 1 1986, № 10 1986, № 11 1988, № 12 1988, № 11 1988, № 4 1988, № 2 1990, № 3 1990, № 4 1990, № 3 1991, № 4 1991, № 2 1993, № 2 1993, № 5 1993, № 1 1993, № 11 1996, № 5 1996, № 3 1996, № 10 1999</p>	<p>Альвер Я.П., Арасланов К.М., Арушанян Р.Г., Афанасьева Е.А., Боровикова В.И., Бельх Л.П., Валуев Б., Вольфман Б.А., Барнгольц С.Б., Долгов А.П., Вершинин А.М., Власов А., Ганштак В., Горлова Л.П., Грабовецкий Б.Е., Грынив Б.В., Дейч С., Дядюша И.Д., Евдокимович В.И., Заварихин Н.М., Задорожный В.Н., Каракоз И., Ковалев В.В., Коваль Л.С., Кондратов В., Крылов В.Ф., Кудбиев Д., Куракин Ю.А., Куждин В., Лузин А.Л., Новгороднева В.А., Майданчик В.И., Сабуров А.Н., Танашева О.Г., Максименко Г., Мисаков В.С., Моргун М.Н., Новак В., Крупник М., Орлюк С., Петрова В.И., Фаркаш Р., Попович П.Я., Печенюк М.Я., Муравская В.В., Пизенгольц М.М., Платонов В.А., Поклад И., Поляк В.С., Ревенко П.В., Самсонов В., Семенов А.Л., Соловьева Н.А., Филимонов Ю.А., Шубина Т.В., Сопко В.В., Тишинин Ф.А., Федорович Р.В., Чангли Д., Шкарабан С.И., Щербатюк В.В., Ярее В.Г.</p>
<p><i>Затрати, собівартість:</i> – виробничі витрати – витрати обігу – непродуктивні витрати – матеріальні витрати</p>	<p>133 № 9 1937-38, № 2 1937-38, № 11 1937-38, № 10 1937-38, № 9 1937-38, № 3 1939, № 6 1939, № 7 1939, № 2 1946, № 7 1946, № 6 1947, № 7 1947, № 1 1948, № 9 1948, № 9 1949, № 11 1950, № 2 1952, № 2 1952, № 2 1953, № 1 1953, № 8 1954, № 5 1954, № 11 1954, № 10 1955, № 8 1957</p>	<p>Абдиев А.А., Адамов В.Е., Альтшуллер А., Алякринский Ю., Анохин В., Ахмедов А., Байсалов С.Д., Баканов М., Барац И., Бариленко В.И., Барнгольц С.Б., Бахтин И., Белолипский Н., Билялов С., Большаков А., Бро Г., Бровченко И., Бродская Е.В., Васильева Т.Ю., Васин Ф., Вершинин А., Вьюниченко Ю.И., Горбачева Л.А., Грабовецкий Б.Е., Градштейн Я., Грановская Е., Гришин К., Грынив В.В., Гуцайлук З.В., Дакелина О.А.</p>

1	2	3
<p>– цехові, загальновиробничі витрати – транспортні витрати – накладні витрати – комплексні витрати</p>	<p>№ 9 1958, № 6 1958, № 11 1958, № 8 1959, № 12 1960, № 12 1960, № 3 1960, № 5 1961, № 8 1961, № 8 1962, № 12 1962, № 7 1962, № 7 1963, № 6 1963, № 10 1963, № 4 1963, № 7 1963, № 1 1964, № 3 1964, № 2 1964, № 8 1964, № 12 1965, № 1 1965, № 8 1965, № 2 1966, № 5 1967, № 9 1967, № 5 1968, № 1 1968, № 2 1968, № 12 1969, № 10 1969, № 6 1969, № 8 1969, № 2 1971, № 2 1971, № 8 1971, № 9 1971, № 9 1972, № 8 1974, № 4 1974, № 12 1974, № 7 1974, № 10 1975, № 5 1976, № 1 1976, № 3 1976, № 7 1976, № 9 1976, № 6 1977, № 10 1977, № 7 1977, № 8 1978, № 10 1978, № 8 1979, № 6 1979, № 3 1979, № 3 1979, № 3 1980, № 5 1980, № 12 1981, № 9 1981, № 7 1981, № 6 1981, № 8 1981, № 2 1981, № 4 1981, № 10 1981, № 7, 1982, № 3 1982, № 10 1982, № 7 1983, № 5 1983, № 9 1983, № 7 1983, № 10 1983, № 11 1983, № 6 1983, № 5 1983, № 1 1984, № 4 1984, № 12 1984, № 4 1984, № 11 1984, № 8 1985, № 1 1985, № 7 1985, № 10 1985, № 9 1985, № 3 1985, № 7 1985, № 10 1986, № 1 1986, № 7 1987, № 10 1987, № 9 1987, № 6 1987, № 7 1987, № 1 1987, № 7 1987, № 1 1987, № 10 1988, № 12 1989 № 6 1989, № 12 1989, № 12 1989, № 1 1993</p>	<p>Дембинский Н., Демина Т.А., Донцова Л.В., Егорова Л., Ермолович Л.Л., Жумагулов А.Ж., Зенков А., Исаев Е.С., Кадырханов С.С., Каплан А., Карасев П., Коробкова В., Кожухарь Л.И., Корсунов В., Кропачев Н., Крылов В.Ф., Кузина З.В., Левин В., Леонов М., Лепе Л.Н., Лукашов И., Лыокене И.Х., Малашкин В.И., Маргулис А., Михеев Ю.Н., Московский Ф., Мутафян Х.З., Овсянников А., Наринский А.С., Новак Э., Новодворский В.Д., Панченко А., Пеньков Е., Петрова В.И., Плахтыря Н.Я., Поленова С.Н., Пономаренко А.Я., Постникова Г.В., Пыж И.В., Пьявченко В., Радукін В.П., Сидоренков Е., Ржаницын В.А., Розентуллер М., Россихин В.В., Рочко Н., Рыжова В., Савичев А.М., Сайфулин Р.С., Самсонов В., Свиргун М., Селезнева Н.Н., Семенов А., Сибиряков Л., Слабинский В.Т., Слезавин Е.Н., Смирнова Л.С., Спиваков Н., Станкевич А., Стяжкин А.Н., Суворов И.К., Токарев Д., Фаркаш Р., Федорович Р.В., Фомичева Н., Чернова А.В., Шварцман Е., Шидловская М.С., Ширшов В.М., Эльяшов Л., Юдина Л.Н., Янкин В.Г., Пантелеев Н.В., Чечета А.П.</p>
<p><i>Матеріальні ресурси, оборотні засоби</i> – ефективність використання – факторний аналіз витрачання – оборотність</p>	<p>61 № 10-11 1939, № 5 1947, № 3 1947, № 7 1949, № 5 1950, № 1 1950, № 1 1951, № 7 1958, № 6 1958, № 3 1959, № 12 1961, № 10 1963, № 5 1963, № 8 1963, № 9 1965, № 2 1968, № 5 1971, № 6 1972, № 10 1972, № 3 1972, № 1 1972, № 7 1972, № 10 1972, № 8 1974, № 8 1977, № 12 1977, № 1 1979, № 8 1979, № 8 1979, № 8 1980, № 9 1981, № 4 1982, № 1 1982, № 1 1982, № 10 1982, № 3 1983, № 4 1983, № 11 1983, № 6 1984, № 1 1984, № 4 1985, № 9 1985, № 9 1985, № 10 1986, № 1 1986, № 6 1986, № 6 1987, № 5 1987, № 7 1987, № 9 1987, № 11 1988, № 3 1989</p>	<p>Андреев Ф., Артамонова Т.И., Бабури И.В., Бахтин И., Белобжецкий И.А., Волколупов Н.С., Гаускин Л., Гришкунайте Ю., Данилин В.И. Ежов Н., Жолтаева Г.Г., Ефимова О.В., Зотов В., Ивчер М., Калищук Н.Ф., Кантерман С., Каплан А.И., Ковбасюк М.Р., Корнякова Г., Кривец В., Крылов В.Ф., Куликова Л.И., Лагузов Г.Ф., Ильшев А.М., Саенко К.С., Ливерц Э., Литвин Б.М., Маев В.М., Майорская Н., Мирходжаев М.М., Кадыров А.К., Карапнев Т.К., Мамадалиев А., Муйдинов Э., Мных Е.В., Пеньков Е., Плахтыря Н.Я., Рупова Л., Сайфулин Р.С., Сафонов А.А., Свердлик Ш.Б., Сейфуллаев С.М., Юзбашев Ч.Р., Смоленюк П.С., Смоленюк Л.Т., Соловьева А.А., Стоянова Е.С., Таран Г., Уманський М.</p>

1	2	3
– виробничі запаси, допоміжні матеріали – матеріаломісткість	№ 12 1990, № 10 1991, № 7 1991, № 2 1992, № 3 1994, № 2 1997, № 10 2000, № 19 2000	Фашевский В.Н., Худайбердиев У., Чечета А.П., Шейн П., Шоломович И., Щенков С., Янгаев К.К., Янкевич В.С.
<i>Трудові ресурси:</i> – продуктивність праці – фонд заробітної плати – фонд робочого часу – фонди економічного стимулювання – фонди споживання – резерви підвищення продуктивності праці	65 № 6 1937-38, № 10 1937-38, № 7-8 1940, № 1 1946, № 10 1947, № 12 1948, № 7 1954, № 1 1958, № 5 1958, № 12 1959, № 4 1959, № 6 1960, № 3 1960, № 5 1961, № 9 1963, № 2 1963, № 7 1963, № 12 1966, № 12 1970, № 8 1974, № 7 1974, № 8 1975, № 8 1976, № 6 1976, № 12 1977, № 5 1977, № 6 1977, № 9 1977, № 9 1978, № 6 1978, № 12 1978, № 4 1979, № 6 1980, № 8 1981, № 11 1981, № 10 1981, № 9 1982, № 5 1982, № 11 1982, № 4 1982, № 3 1983, № 7 1984, № 9 1984, № 5 1984, № 2 1984, № 7 1985, № 1 1985, № 9 1985, № 10 1985, № 5 1986, № 12 1986, № 5 1986, № 7 1986, № 8 1986, № 10 1986, № 3 1986, № 5 1987, № 11 1987, № 6 1987, № 9 1987, № 2 1988, № 7 1989, № 7 1989, № 8 1991	Амбацурмян Р.П., Бабина Т.В., Бабич В.П., Бахтин И., Белобжецкий И.А., Белоліпский Н., Богдановская Л.А., Бурназян Р., Воробьев Е., Галузин М.Я., Гиляровская Л.Т., Голубев С.П., Григорьева Т.К., Гурковская К.Н., Дембинский Н., Евдокимович В.И., Кауфман М., Дерезин П., Лисенко И., Ласуков А., Рыбалко Г., Еремец С.М., Журлов А.Н., Заварихин Н.М., Заславский М. и Бабков И., Калупов В.Г., Янахов М.М., Кантерман С., Каплун Э., Киперман Г., Ковбасюк М.Р., Козлов Н.В., Крылов В., Кузнецов С., Кузькин П., Лавров С.Н., Монич С.А., Левин В.С., Мазур И.И., Манжеев Д., Мисаков В.С., Моргун М.Н., Попович П.Я., Мусаев Х.Н., Остапчук И.С., Парасочка В.Т., Пильщиков В.Н., Болховитина В.В., Полянинов В., Родина Л.М., Руденко В.Н., Котова Г.С., Рудник Ф.И., Чуваков И.В., Рыжевский Е.И., Мисаков В.С., Савичев П.И., Сатаров Ю.С., Ибрагимов Н.И., Пардаев М.К., Снитков В.И., Чуваков И.В., Федосеев К., Чукарьков Н.К., Шацкий В.Ф., Шербатюк В.В., Шоломович И.
<i>Основні засоби:</i> – фондвіддача, резерви зростання – освоєння нових виробничих потужностей – ефективність капіталовкладень	53 № 4 1939, № 6 1985, № 3 1984, № 3 1986, № 10 1982, № 10 1986, № 6 1986, № 1 1977, № 9 1977, № 11 1963, № 2 1988, № 1 1964, № 5 1986, № 3 1965, № 1 1978, № 5 1983, № 10 1982, № 8 1963, № 9 1976, № 1 1986, № 2 1980, № 1 1962, № 1 1982, № 12 1983, № 10 1977, № 6 1975, № 5 1983, № 10 1986, № 9 1963, № 9 1978, № 7 1987, № 7 1963, № 9 1980, № 7 1963, № 7 1963, № 11 1971, № 8 1983, № 7 1986, № 5 1965, № 9 1977, № 7 1978, № 8 1968, № 1 1981, № 11 1970, № 9 1971, № 2 1983, № 5 1969, № 5 1960, № 12 1981, № 2 1987, № 7 1987	Аксененко А.Ф., Алимжанов А.А., Аносов В.М., Бабурич В.Т., Белоліпский Н., Беляев В.К., Бойко В.М., Бондарович Н.Д., Бочаров В.П., Вихляев А., Вовченко С.М., Ихмалкова Г.М., Галуза С., Ганштат В., Иоффе И., Голосов О.В., Виноградова Н.В., Градштейн Я., Ермолович Л.Л., Житная И.П., Заглубецкий П., Иванова В.А., Ильшева Н.Н., Ильшев А.М., Каплан А., Козлов Н.В., Коноплев Е.А., Крожарский В.В., Крылов В.Ф., Кудбиев Д.К., Ластовецкий В.Е., Либерман Е., Новикова И.Е., Линденманн Б., Литвин Б.М., Стедьмах М.В., Меккель С., Намазалиев Г.И., Обронов В., Овчаренко А., Орлюк С., Сазонова Л., Самборский В.И., Сапачев Н.И., Стадник А., Суздальцева Л.П., Фомичева Н.В., Чечета А., Харламов И., Чагина Е.Л., Чеплак В., Щедрин Н., Яковлев Н.Н.
<i>Фінансові результати:</i> – фактори зміни прибутку – рентабельність – валові доходи – формування і розподіл прибутку	97 № 12 1937-38, № 1-2 1939, № 1-2 1939, № 1-2 1939, № 3 1940, № 10 1940, № 1-2 1940, № 3 1940, № 8 1947, № 2 1948, № 11 1949, № 9 1952, № 5 1953, № 8 1954, № 9 1954, № 6 1956, № 7 1957, № 2 1957, № 4 1957, № 7 1957, № 9 1958, № 8 1958, № 1 1959, № 11 1960	Абдукаримов И.Т., Акаев Ш.М., Акодис И.А., Бромберг Г.Л., Клейнер Г.Б., Алаев М., Алиханов А.А., Олимжанов О.О., Аташев Б.Х., Баканов М.И., Балабанов И.Т., Баринев А.Я., Барнгольд С., Барышников Е., Бахтин И., Белобжецкий И.А., Бойко И.Я., Билоус О.С., Бородкин А., Волошина М., Дембинский Н.В., Демин К., Данилов Г.В., Денисов Г.М., Дроздова В.В., Гуковская Э.Ш., Иванова В.И., Евсеев П.

1	2	3
<p>–доходність –оподаткування, розрахунки з бюджетом</p>	<p>№ 12 1960, № 11 1961, № 12 1962, № 3 1962, № 3 1963, № 11 1964, № 10 1964, № 5 1966, № 9 1967, № 7 1967, № 3 1967, № 1 1967, № 8 1968, № 2 1968, № 8 1968, № 2 1969, № 6 1970, № 2 1970, № 2 1970, № 6 1970, № 10 1970, № 9 1971, № 7 1972, № 1 1972, № 12 1973, № 3 1973, № 7 1973, № 3 1975, № 2 1975, № 1 1976, № 12 1976, № 8 1976, № 1 1976, № 7 1976, № 2 1977, № 7 1978, № 7 1978, № 3 1981, № 4 1982, № 11 1982, № 1 1982, № 4 1983, № 3 1984, № 4 1984, № 10 1984, № 9 1985, № 2 1985, № 2 1986, № 10 1987, № 10 1987, № 3 1988, № 11 1989, № 1 1989, № 3 1989, № 10 1989, № 9 1989, № 11 1989, № 11 1989, № 6 1989, № 11 1989, № 8 1990, № 12 1991, № 1 1992, № 2 1992, № 3 1993, № 1 1994, № 5 1995, № 6 1995, № 3 1996, № 6 1998, № 7 1998, № 5 2002</p>	<p>Ефимова О.В., Заславский М. и Бабков И., Зотов В., Калихман А.И., Каплан А., Кирьянова Л., Ковалевский Г., Ковбасюк М.Р., Кошин Н.А., Козуб М.К., Комасин Е.А., Крамаровский Л.М., Переверзева Л.Н., Крылов В., Ларионов А.Д., Левин Ю.В., Лейзерович И., Литвак Х.Л., Левина А.И., Лопатин И.Б., Майданчик Б.И., Макаров А., Максимова Т.И., Малькова Г.Н., Манжеев Д., Медведева О.В., Моисеенко Г., Муслумов С.И., Мирзахмедова И.Х., Новодворский В.Д., Парушина Н.В., Пеньков Е., Перельберг И., Переслегин В., Петрова В.И., Петрова С., Розенберг Л., Роот А.К., Рочко Н., Русак К.А., Савичев П., Сайфулин Р.С., Салимов А., Скорубский Н., Смородин М., Соколова Н.С., Старичков И., Степанов В.Н., Столяров Я.С., Стражев В., Тинченко М., Титова А.Ф., Тишининов Ф.А., Трифонова Н., Уваров П., Углов В., Файзиев Б.В., Флейшман Ф., Хорин Д.Н., Худайбердиев У., Чайковская Л.П., Чирком М.Б., Шапиро Л.Е., Шимкунайте Э.А., Шкарабан С.И., Шнайдер Э.С., Ширинов С.Э., Эльяшев Л., Щербинина Ю.В., Яковлев А.</p>
<p><i>Фінансовий стан:</i> –фінансовий стан в цілому –платоспроможність - ліквідність –фінансова стійкість –ефективність використання оборотних засобів, їх оборотність –фінансова рівновага - ціна капіталу - рух грошових коштів - дебіторська, кредиторська заборгованості</p>	<p>44 № 3 1937-38, № 3 1953, № 8 1974, № 1 1975, № 1 1980, № 11 1982, № 7 1982, № 7 1982, № 10 1983, № 10 1983, № 4 1983, № 9 1990, № 12 1991, № 3 1991, № 5,7 1992, № 4 1993, № 9 1993, № 10 1993, № 11 1993, № 9 1994, № 2 1994, № 10 1994, № 4 1994, № 6, 7 1994, № 7 1995, № 10 1995, № 12 1996, № 4 1996, № 7 1997, № 6 1997, № 11 1997, № 2 1997, № 7 1999, № 1 1999, № 2 2000, № 11 2000, № 7 2001, № 3 2002, № 4 2002, № 6 2003, № 4 2004, № 5 2004, № 8 2004</p>	<p>Астахов В.П., Бородина Е.И., Донцова Л.В Ефимова О.В., Газарян А.В., Володина Н.В Высоцкий Д.А., Григорьева А.Г., Дедков С Евстигнеев Е.Н., Ефимова О.В Ивашкевич В.Б., Ковалев В.В Ковбасюк М.Р., Крылов В., Купчина Л.А Каралиев Т., Маев Б.М., Недосекин С.В Никифорова Н.Л., Палий В.Ф Парушина Н.В., Чурилов С.В Скобелева Л.А., Тейф А.З., Хорин А.Н Фашевский В.Н., Чечета А.Г., Шеремет А.Д</p>
<p><i>Звітність:</i> –річна звітність –баланс –місячна, квартальна звітність –зведена звітність –вплив інфляції</p>	<p>66 № 1 1937-38, № 8-9 1946, № 7 1948, № 3 1948, № 4 1949, № 12 1950, № 1 1952, № 12 1954, № 12 1955, № 1 1957, № 11 1959, № 12 1960, № 12 1963, № 5 1964, № 11 1968, № 10 1976, № 10 1981, № 1 1984, № 2 1985, № 1 1950, № 1 1957, № 11 1958, № 10 1950, № 10 1937-38, № 7 1975, № 1 1947, № 2 1949, № 11 1972, № 12 1962, № 3 1949, № 1 1970, № 7 1953, № 12 1937-38, № 3 1937-38, № 10 2003, № 2 1963, № 3 1958, № 1 1984, № 8 1972, № 12 1937-38, № 5 1947</p>	<p>Бетев И., Васильев Д., Вейцман Н., Ворновицкая Л.А., Гинзбург Б., Грановский Г., Грищенко А., Дгебуадзе Н., Дьячков М., Ефимова О.В., Казакевич В., Каплан А., Кашаев А.Н., Кирьянова З., Колесников О., Кобызев С., Кондрашев Д., Крилов В., Макаров В., Маргулис А. и Брук В., Неделин С., Нестеров М., Нефедов З.П., Остринская Ц.Р., Лукашенко Г.М., Парушина Н.В., Пеньков Е., Протопопов С., Пустовалов В.В.</p>

1	2	3
	№ 3 1962, № 7 1959, № 12 1937-38, № 3 1937-38, № 1 1950, № 1 1947, № 2 1983, № 6 1980, № 8 1950, № 8 1987, № 12 1961, № 1 1968, № 12 1970, № 8 1955, № 7 1972, № 1 1949, № 3 1937-38, № 1 1985, № 1 1981, № 7 1947, № 9 1968, № 6 1991, № 2 2002	Палевич В.С., Рабинович Х., Савичев П., Симонян Э., Соколов Я.В., Пятов М.Л., Степанов А., Струков В., Тарковский В.А., Тэйф А.З., Федосеев К., Цветаев Н., Якерсон Б., Чернов Д.И.
<p><i>Застосування комп'ютерних технологій:</i> – удосконалення економічного аналізу – уся діяльність підприємства – рентабельність, фінансові результати– собівартість, товарообіг – баланс, звітність, зведена звітність – інформаційне забезпечення – комплексний аналіз – техніко-економічний аналіз – якість продукції – ефективність діяльності – фондовіддача, трудові показники – викладання курсу</p>	<p>43 № 10 1955, № 3 1961, № 2 1962, № 8 1972, № 6 1975, № 1 1975, № 12 1976, № 11 1978, № 9 1978, № 7 1979, № 12 1979, № 6 1979, № 2 1980, № 12 1980, № 9 1980, № 9 1980, № 3 1980, № 6 1981, № 10 1981, № 9 1982, № 2 1983, № 4 1983, № 2 1984, № 5 1984, № 3 1984, № 7 1984, № 10 1984, № 4 1984, № 7 1985, № 11 1986, № 1 1986, № 12 1986, № 10 1986, № 1 1987, № 9 1987, № 4 1987, № 6 1987, № 8 1987, № 1 1988, № 8 1988, № 10 1989, № 9 1991</p>	<p>Абанина А., Аксененко А.Ф., Андреев Ф., Артамонова Т.И., Баранов П.И., Березовский В.А., Бразайтие З.П., Болховитина В.В., Гальвяле В.П., Величко Т.Р., Власов А.В., Зернов Л.С., Воробьев В.А., Грабовецкий Б.Е., Данилов Г.В., Дмитраш В.В., Грановский А.Л., Дегтярева В.М., Иванов А.В., Дембаускас А.П., Дик В.В., Зеленков Г.Ю., Дмитраш В.В., Грабовецкий Б.Е., Ефименко Л.В., Жуков В.Е., Зеленков Г.Ю., Илинзер Д.И., Калинина А.П., Кирьянова З., Колесников О., Ковбасюк М.Р., Колтун Л.И., Кравченко Л.И., Купчик В.П., Дагаева М.Д., Левин Ю.В., Левиг М.Е., Либерман В.Б., Майданчик А.Б., Михасенко Г.М., Новикайте Д.Э., Пантелеев В.Д., Пильщиков В.Н., Постникова Г.В., Герасимова Л.М., Пустовалов В.В., Палевич В.С., Переверзева Л.В., Рабош Г.Н., Райтер Г.Р., Руднев В.Г., Самборский В.И., Севрук М.А., Смирнов В., Смородин М.Б., Соколовская З.Н., Стошкус В.В., Страхарчук А.Я., Фиссон В.А., Шарапанова Ф.Н., Иващенко В.А., Шеремет А.Д., Чацкис Е.Д., Якубова Б.А., Янкевич В.С., Яремчук Е.И.</p>
<p><i>Організація економічного аналізу:</i> – суспільні бюро економічного аналізу – оперативний аналіз – міжзаводський аналіз</p>	<p>41 № 7 1937-38, № 11 1937-38, № 3 1939, № 4 1959, № 9 1962, № 8 1962, № 8 1962, № 4 1962, № 7 1962, № 9 1962, № 10 1962, № 4 1962, № 9 1963, № 11 1963, № 1 1963, № 7 1963, № 11 1963, № 11 1963, № 1 1963, № 3 1963, № 3 1964, № 3 1964, № 4 1964, № 9 1965, № 11 1966, № 1 1967, № 7 1968, № 2 1970, № 9 1971, № 1 1971, № 2 1973, № 8 1974, № 6 1979, № 8 1979, № 7 1980, № 12 1980, № 3 1983, № 1 1985, № 6 1985, № 10 1988</p>	<p>Аксененко А., Барнгольц С., Басманов И., Бахтин И., Безбоков В., Бендерский З., Березовский Г., Вейцман Н., Гиляровский В.Т., Ефремов В., Жданова З., Жуков П., Зайдман Л., Земскова Е., Ганштак В., Зотов В., Иванус И.И., Шапиро Л.Е., Израилевич С., Кичаев А., Коган Е., Комаров Г., Косинкова З., Максименко Г., Очиченко И., Перельберг И., Радостовец В., Симхович И., Смирнова А., Суйц В.П., Татур С., Тунин Г., Федорович Р.В., Шеремет А.Д., Новодворский В.Д., Шкарабан С.И., Федорович Р.В., Шох М.В., Хамиш Л.</p>
<p><i>Макрорівень:</i> – регіональний рівень – комплексний аналіз розвитку міста</p>	<p>3 № 9 1986, № 8 1991, № 6 1992</p>	<p>Задорожный В.Н., Рябикин В.И.</p>
<p><i>Викладання економічного аналізу:</i> – в технікумах у вищих навчальних закладах</p>	<p>20 № 8 1937-38, № 7 1955, № 8 1955, № 11 1958, № 4 1959, № 6 1966, № 12 1966, № 1 1968</p>	<p>Андрианов Д., Баканов М.И., Дундуков Г., Бейли Д., Белобжецкий И.А., Вейцман Н.Р., Гетьман В.Г., Дембинский Н., Кауфман М., Ковалев В.В.</p>

1	2	3
– виробнича практика з економічного аналізу – практичні заняття – завдання курсу – зв'язок аналізу з теорією бухгалтерського обліку – використання технічних засобів	№ 2 1970, № 4 1975, № 5 1978, № 9 1979, № 9 1982, № 10 1983, № 4 1985, № 5 1985, № 7 1988, № 3 1991, № 6 1996, № 10 2003	Корецкий Б.М., Лопин В.Г., Матвеев А.А., Никифоров И., Переслегин В., Постникова Г., Проскурин И., Сафонов А.А., Таций Г.М., Умецкая Л., Шермет А., Шкарабан С.И.
<i>Література:</i> – критика, обговорення підручників, збірників завдань, монографій – вказівники виданої літератури	159 № 5 1939, № 8 1939, № 3 1939, № 3 1940, № 5 1941, № 3 1941, № 2 1948, № 8 1948, № 5 1948, № 3 1948, № 6 1948, № 5 1949, № 2 1949, № 8 1949, № 5 1949, № 9 1949, № 2 1950, № 8 1950, № 10 1950, № 12 1950, № 8 1950, № 4 1951, № 7 1951, № 3 1952, № 4 1953, № 11 1953, № 8 1953, № 3 1954, № 4 1954, № 12 1954, № 11 1954, № 3 1954, № 10 1955, № 4 1955, № 8 1955, № 3 1955, № 9 1956, № 5 1956, № 3 1956, № 7 1956, № 12 1956, № 10 1956, № 11 1956, № 2 1957, № 5 1957, № 9 1957, № 3 1958, № 9 1958, № 1 1958, № 2 1958, № 8 1958, № 1 1959, № 2 1959, № 3 1959, № 6 1959, № 3 1960, № 11 1960, № 4 1960, № 6 1960, № 9 1960, № 9 1961, № 6 1961, № 4 1961, № 3 1962, № 1 1962, № 2 1962, № 3 1962, № 4 1962, № 6 1962, № 10 1962, № 1 1962, № 7 1962, № 10 1962, № 2 1963, № 1 1963, № 1 1964, № 7 1964, № 4 1964, № 7 1965, № 10 1965, № 4 1965, № 5 1966, № 1 1966, № 7 1966, № 6 1967, № 9 1967, № 8 1967, № 3 1968, № 5 1969, № 1 1969, № 9 1969, № 5 1969, № 6 1970, № 3 1970, № 5 1970, № 12 1970, № 5 1971, № 7 1971, № 4 1971, № 3 1971, № 5 1972, № 6 1972, № 2 1972, № 10 1973, № 5 1973, № 10 1973, № 2 1973, № 10 1974, № 8 1974, № 4 1975, № 10 1976, № 7 1977, № 6 1977, № 5 1977, № 11 1978, № 9 1978, № 1 1978, № 7 1979, № 3 1979, № 12 1979, № 6 1980, № 2 1980, № 1 1980, № 7 1980, № 12 1981, № 5 1981, № 4. 1982, № 2. 1982, № 6. 1982, № 5 1983, № 3 1984, № 9 1984, № 7 1985, № 1 1985, № 3 1985, № 4 1985, № 6 1986, № 7 1986, № 9 1987, № 8 1987, № 3 1988, № 2 1990, № 11 1994	Абдукаримов И.Т., Анджан К., Афлятулин Г., Банк В.Р., Баширов А., Безруких П.С., Белянская М.М., Бочаров Г., Бройде И., Булгаков В.К., Вершинин А., Вейцман Н., Гаскарова Н.Н., Гиндин И., Гинзбург Б., Голо А., Головнин С.Д., Головцов А., Гольцман Р., Горкин Р., Груитфест И., Клюкин Б., Гуревич М., Дворецкий В.И., Дунаев С., Дьячков М., Евсеев П., Елисеев В.А., Ильшев А.М., Звонова А.Н., Казанский А., Камышанов П., Купrienko А., Нестеров М., Кантерман С., Капелюш С.М., Каракоз И.И., Кашарновский Н.Н., Кирьянова З.В., Ковалев Г.А., Ковалев Л., Кондрашев Д., Копняев В., Ильин Н., Красов А., Трофимов А., Крылов В., Кузнецов Л.Г., Либерман В.Б., Ливерц Э. и Ксюнин В., Макон И., Новак И.И., Маргулис А., Мацкевичюс И.С., Мительман Е., Михайловский Г.М., Мухамедов М.М., Наринский А.С., Шапошников А.А., Невський С., Несмий М., Новак В., Орлов В., Пардаев М.К., Пастухов Г.М., Петрова С.Е., Полякова С., Протопопов В., Палий В.Ф., Певзнер З., Петрова В.И., Полякова С., Попрыкин М.П., Посредников Н., Проскурин И., Протопопов С., Родин Г.Г., Рюмин С., Савичез П.В., Саенко К.С., Собянин А., Самборский В.И., Скрипник П.М., Смирнов Г.И., Смородин М., Сопоко В.В., Стадник А., Стражев В., Быкадоров Н., Старичков И., Стражев В.И., Сынзыныс Б., Самедов С., Татур С., Тэйф А.З., Флейшман Ф., Черняков Г., Чирков А.П., Чернов П., Чумаченко Н.Г., Ширин М.Г., Янкайтене А.

* Прізвища та ініціали авторів наведені російською мовою.

Найбільш актуальними протягом періоду, що досліджується, виявилися питання щодо аналізу витрат, собівартості (методики аналізу витрат виробництва, витрат обігу, цехових витрат). Що є цілком закономірними з огляду на основні завдання, що ставилися перед економікою держави в цілому та конкретного підприємства зокрема. При цьому особлива увага приділялася порядку проведення аналізу комплексних витрат, накладних витрат, виявленню та мінімізації непродуктивних витрат. Публікації присвячені даній проблематиці розміщувались майже в кожному номері журналу починаючи з 1937 року аж до 1993 року, їх загальна кількість склала 133 статті.

Протягом досліджуваного періоду – шістдесяті семи років (1937-2003 рр.) мали місце публікації, присвячені розвитку теоретико-методологічних засад економічного аналізу: роль економічного аналізу в управлінні, завдання, метод, предмет та межі аналітичної науки; інформаційне забезпечення. Особлива увага дослідниками приділялася вивченню та обґрунтуванню міжпредметних зв'язків (економічного аналізу з статистикою – на сторінках журналу точилася гостра дискусія між статистиками та аналітиками щодо самостійного розвитку економічного аналізу як одного із напрямів економічної науки; в останні роки – економічного аналізу з маркетингом, аудитом). Розвитку теорії та методології економічного аналізу присвятили публікації такі корифеї радянської науки: М.И. Баканов, С.Б. Барногльц, М. Жебрак, М.Ф. Дьяков, И.С. Мацкевичус, Н.Г. Чумаченко, А.Д. Шеремет.

У шестидесяти публікаціях на сторінках журналу зосереджується увага на особливостях і змістовному наповненню різних видів економічного аналізу: щоденний, техніко-економічний, оперативний, міжзаводський, галузевий, попередній (перспективний), функціонально-вартісний, внутрішньо-заводський, порівняльний, соціально-економічний, експрес-аналіз, комплексний, матричний, фінансовий, ситуаційний. При цьому, окремі види розглядалися протягом

усього періоду, інші – виникли зі зміною економічного устрою, починаючи з 90-х рр. XX ст. Так, у 60-х рр. XX ст. проф. І.І. Каракоз виступив ініціатором розробки методики оперативного аналізу в Україні, опублікував навчальний посібник і захистив докторську дисертацію на цю тему. У подальшому він продовжив розробку теми і разом з П.І. Савічевим опублікував монографію з теорії оперативного обліку “Вопросы теории и практики оперативного учета” (1972 р.). У Росії розробки з оперативного економічного аналізу проводив І.Г. Старічков. Ініціатором розробки проблем оперативного аналізу в Білорусії був В.І. Стражев (“Ежедневный экономический анализ цехов” (1966 р.), “Основы оперативного экономического анализа работы предприятия” (1970 р.)). Узагальнення досвіду оперативного аналізу виробництва на підприємствах металургійної промисловості здійснено вченими Інституту економіки промисловості АН УРСР. Серйозна увага була приділена використанню економіко-математичних методів в оперативному аналізі виробництва. Український вчений С.І. Шкарабан у 1986 р. захистив докторську дисертацію та тему “Оперативный экономический анализ в управлении промышленным производством: методология и организация”.

Забезпечення результативності діяльності підприємства, зростання його прибутку – завжди знаходилося в центрі уваги аналітиків. Відповідно протягом досліджуваного періоду у журналі “Бухгалтерский учет” опубліковано більше дев'яноста статей, присвячених зокрема, факторам зміни прибутку, проблемам оподаткування та розрахунків з бюджетом, розробці науково обґрунтованих методик розрахунку показників рентабельності. Знайшли відображення у журнальних публікаціях питання оцінки фінансового стану – звичайно найбільша частка таких статей відноситься до 90-х рр. XX ст.; аналізу звітності підприємства (методики аналізу і розрахунку відповідних коефіцієнтів, особливості економічного аналізу зведеної звітності, врахування впливу інфляції тощо).

Серед аналітичних об'єктів особливе місце посідають ресурси, а саме ресурсозабезпеченість та ефективність використання ресурсного потенціалу в цілому і окремих складових. При цьому кількість статей за окремими об'єктами є приблизно однаковою:

– трудові ресурси (продуктивність праці, фонд заробітної плати, фонд робочого часу, фонд економічного стимулювання та фонди споживання, резерви зростання ефективності) – 65 публікацій;

– матеріальні ресурси (факторний аналіз витрачання, оборотність, особливості методик економічного аналізу забезпеченості та ефективності використання окремих видів, таких як виробничі запаси, допоміжні матеріали тощо) – 61 стаття;

– основні засоби (фондовіддача, резерви зростання; освоєння нових виробничих потужностей, ефективність капіталовкладень тощо) – 53 публікації.

Окремий блок статей піднімав актуальні проблеми при організації аналітичної роботи (звичайно, широке висвітлення отримали практика функціонування популярних на той час суспільних бюро економічного аналізу) та застосування комп'ютерних технологій для потреб економічного аналізу. Щодо підходів до організації економічного аналізу, то А.Д.Шеремет, Б.И. Майданчик вказували “Важливі завдання постають у вдосконаленні організації аналітичної роботи. Необхідно провести ув'язку системи аналізу в рамках окремих міністерств і відомств. В силу ряду вимог розвиток теорії та методики економічного аналізу відбувався нерівномірно. Найбільш детально розроблені системи проведення аналізу на рівні підприємства, дещо слабше – виробничих об'єднань. При проведенні досліджень в цих напрямках важливо не допускати копіювання схем, розроблених щодо підприємств (що, на жаль спостерігається у окремих авторів).” [11, С. 25-28].

Питання автоматизації та комп'ютеризації передбачали дослідження напрямів як удосконалення аналітичної роботи в цілому, так і щодо окремих об'єктів (фінансові

результати, собівартість, якість продукції, товарообіг, звітність, інформаційне забезпечення, комплексний аналіз, техніко-економічний аналіз, викладання курсу тощо)

Окреме місце посідають публікації з питань викладання економічного аналізу. Вже у 40-х роках ХХ ст. економічний аналіз остаточно сформувався як самостійна дисципліна вищих навчальних закладів. Розвиток аналізу на науковій основі, формування його як галузі наукових знань багато в чому залежали від підготовки кадрів, що володіли теорією та методикою аналізу господарської діяльності. Якщо раніше питання аналізу в курсі бухгалтерського обліку відокремлювалися у розділі “Аналіз балансу і звіту”, то з 30-х років ХХ ст. навчальними планами обліково-економічних факультетів ВНЗ передбачалася самостійна дисципліна “Аналіз господарської діяльності”, а пізніше – “Теорія економічного аналізу господарсько-фінансової діяльності”. У кінці 30-х і на початку 40-х років ХХ ст. до навчальних планів обліково-економічних факультетів різних фінансових, економічних і торговельних ВНЗ включено такі дисципліни: “Бухгалтерський облік і аналіз балансу”; “Аналіз, контроль і ревізія”, “Аналіз балансу”. Дещо пізніше дана навчальна дисципліна отримала назву – “Аналіз господарської діяльності соціалістичних підприємств” (промислових, сільськогосподарських, торговельних тощо). Змістом його стало не тільки вивчення фінансових показників за даними балансу, але й комплексне дослідження економіки підприємства з використанням всього арсеналу облікових даних. З одного боку, це стимулювало наукові дослідження та написання підручників у цій сфері, з іншого – випуск висококваліфікованих спеціалістів забезпечив запровадження науково обґрунтованої методики аналізу в практику. Починаючи з 70-80-х рр.. постає питання про необхідність поступового переходу до викладання курсу аналізу в умовах АСУП. Економічна ситуація в країні визначила зміст навчальних дисциплін у ВНЗ. Протягом останньої чверті ХХ ст. дисциплінами з

економічного аналізу були “Теорія аналізу господарської діяльності” (що отримала в останні роки назву “Теорія економічного аналізу”) і “Аналіз господарської діяльності”.

Не залишилася поза увагою і проблематика макроекономічного аналізу в частині дослідження методик комплексного аналізу розвитку міст, оцінки розвитку регіонів. “Аналіз, який базується на цифровій, звітній інформації і представляє економічну діяльність, а також її результати у комплексному, збалансованому вигляді, ведеться на мікро- та макрорівні. У першому випадку мова ведеться про фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства, у другому – про економіко-статистичний аналіз народного господарства, окремих його галузей і регіонів”. [5]

На сторінках журналу “Бухгалтерский учет” діють постійні рубрики. Зокрема, в межах рубрики “Наукове життя” проводився детальний огляд затверджених дисертацій з обліку та аналізу на здобуття наукового ступеня кандидата та доктора економічних наук. Інформація подавалася в розрізі: прізвище та ініціали дисертанта, назва роботи, елементи наукової новизни, впровадження результатів дослідження та їх практичне значення. Таким чином, досягалося ознайомлення широкого кола зацікавлених осіб з найновішими науковими розробками. Можливо варто сьогодні звернути увагу на таку практику минулого?! Крім того, відомими вченими готувались спеціальні публікації з проблематики дисертацій молодих вчених: Н. Вейцман “О тематике кандидатских и докторских диссертаций по учету и анализу” (№ 1-2 1940 р.), М.И Баканов., А.Д. Шеремет “О проблематике диссертаций по экономическому анализу” (№ 12 1978 р.).

Ще одна рубрика журналу інформує про праці з обліку та аналізу, опубліковані економічними вузами та іншими навчальними закладами за кожен рік; нові книги, видані вченими; результати обговорень на спільних засіданнях провідних кафедр переваг та недоліків навчальних та наукових видань, критичні статті відомих вчених на окремі видання тощо. Це надзвичайно позитивний та цінний досвід підготовки високоякісних підручників та монографій.

Групування публікацій в розрізі авторів наведено в табл.3, за даними якої найбільша кількість робіт належить відомим вченим-аналітикам професорам А.Д. Шеремету та О.В. Єфімовій – протягом досліджуваного періоду опубліковано 15 статей. При цьому цікавим є той факт, що публікації О.В. Єфімової з’являються починаючи з 1993 року, сферу наукового інтересу дослідника складає проблематика фінансового аналізу (фінансова стійкість, беззбитковість, оборотність активів, платоспроможність та ліквідність підприємства, рентабельність капіталу, рух грошових коштів, дисконтована вартість, вплив інфляції). Заслужений діяч науки Росії, д.е.н., проф. Анатолій Данилович Шеремет співпрацює з журналом починаючи з 1958 року. Основна увага вченим приділена розвитку теорії та практики економічного аналізу, розробці комплексного аналізу господарської діяльності підприємства. Доробок професора вирізняється і критичними статтями щодо проблематики дисертацій з економічного аналізу, систематизації актуальних питань розвитку економічного аналізу за певний період.

Таблиця 3. Аналіз публікацій за напрямом “економічний аналіз”, журнал “Бухгалтерский учет”, 1937-2004 рр.

в розрізі авторів

ПІБ*	Кількість публікацій, номери	Основні аналітичні об’єкти дослідження
1	2	3
Єфімова О.В.	16 № 9 1993, № 10 1993, № 11 1993, № 6 1993, № 7 1997, № 6 1997, № 5 1995, № 1 1994, № 2 1994, № 10 1994, № 4 1996, № 10 2000, № 1 1999, № 10 1998, № 19 2000, № 10 2003	Фінансова стійкість, беззбитковість, оборотність активів, платоспроможність та ліквідність підприємства, рентабельність капіталу, рух грошових коштів, дисконтована вартість, вплив інфляції

1	2	3
Шеремет А.Д.	16 № 11 1958, № 4 1962, № 12 1970, № 2 1974, № 12 1978, № 9 1978, № 8 1979, № 9 1980, № 4 1980, № 6 1981, № 3 1983, № 6 1986, № 7 1988, № 1 1991, № 13 2001, № 8 2004	Проблематика дисертацій, розвиток теорії та практики, активи підприємства, комплексний аналіз, методика та організація економічного аналізу, система управління
Каплан А.И.	15 № 12 1939, № 7-8 1940, № 5 1947, № 1 1948, № 11 1949, № 5 1950, № 1 1951, № 4 1955, № 3 1958, № 1 1962, № 2 1979, № 4 1982, № 4 1983, № 6 1984, № 10 1987, № 5 1990	Основні та оборотні засоби в торгівлі, звітність підприємств зв'язку, витрати обігу, товарні залишки, якість продукції та втрати від браку, рентабельність в торгівлі, фінансові показники торгівлі, джерела оборотних засобів, фонд заробітної плати
Крылов В.Ф.	15 № 9 1952, № 10 1953, № 3 1953, № 7 1954, № 6 1958, № 3 1962, № 9 1969, № 6 1970, № 12 1971, № 9 1973, № 2 1974, № 6 1975, № 7 1976, № 6 1981, № 9 1985	Зведена звітність, порівняльний аналіз, рентабельність діяльності, використання робочої сили, межі аналізу, результати діяльності, фінансовий стан, витрати, діяльність науково-дослідних організацій, ефективність нової техніки, оборотність оборотних засобів
Белобжецкий И.А.	14 № 7 1964, № 6 1972, № 12 1970, № 6 1970, № 2 1970, № 3 1973, № 5 1983, № 8 1974, № 10 1987, № 5 1985, № 10 1986, № 1 1984, № 1 1985, № 9 1985	Оборотність активів, витрати на оплату праці, фонд матеріального заохочення, фінансові результати, рентабельність, собівартість продукції, викладання курсу
Вейцман Н.Р.	14 № 10 1937-38, № 8 1937-38, № 9 1939, № 1-2 1940, № 7-8 1940, № 3 1941, № 12 1955, № 4 1958, № 3 1964, № 9 1971, № 12, 1972, № 12 1973, № 4 1975, № 12 1980	Історія розвитку аналізу, тематика дисертацій, звітність підприємства, бюджетні установи, викладання аналізу, завдання аналізу
Баканов М.И.	12 № 1 1947, № 11 1950, № 12 1960, № 10 1967, № 1 1976, № 11 1977, № 12 1978, № 6 1980, № 12 1982, № 4 1985, № 5 1985, № 10 1993	Витрати обігу, історія розвитку аналізу, проблематика дисертацій, рентабельність на підприємствах громадського харчування, навчальний курс, комерційні ризики
Савичев П.	11 № 5 1949, № 9 1949, № 9 1950, № 8 1954, № 8 1955, № 3 1957, № 12 1960, № 7 1963, № 6 1976, № 12 1977, № 9 1977	Фонд заробітної плати, результати реалізації, баланс сільськогосподарських підприємств, собівартість продукції, продуктивність праці, висвітлення у літературі
Фащевский В.Н.	10 № 1 1982, № 7 1982, № 11 1983, № 4 1983, № 11 1984, № 11 1988, № 3 1990, № 9 1990, № 2 1997, № 11 1997	Оборотні засоби, платоспроможність та ліквідність підприємства, розрахунки, фінансовий стан
Барнгольц С.Б.	9 № 7 1937-38, № 12 1937-38, № 12 1960, № 3 1940, № 1 1983, № 7 1983, № 11 1987, № 12 1987, № 11 1996	Собівартість продукції, рентабельність, організація аналітичної роботи, фінансовий стан, перспективи розвитку аналізу
Майданчик Б.И.	9 № 4 1963, № 1 1976, № 6 1981, № 4 1983, № 10 1983, № 1 1986, № 4 1988, № 9 1989, № 8 1989	Міжзаводський аналіз, інформаційне забезпечення аналізу, функціонально-вартісний аналіз, фінансові результати, попередній аналіз, розвиток економічного аналізу
Ковбасюк М.Р.	8 № 8 1975, № 9 1982, № 4 1984, № 1 1986, № 5 1986, № 9 1987, № 3 1990, № 12 1991	Фінансовий стан, якість продукції, формування фондів економічного стимулювання, використання оборотних засобів, матеріальні ресурси, прибуток, торговельна діяльність, резерви підвищення ефективності діяльності
Грабовецкий Б.Е.	7 № 6 1975, № 2 1983, № 7 1984, № 10 1985, № 1 1985, № 10 1986, № 5 1991	Собівартість продукції, перспективний аналіз, використання ЕОМ, міжпредметні зв'язки

1	2	3
Иванова В.А.	7 № 9 1983, № 5 1984, № 10 1984, № 9 1987, № 2 1987, № 1 1989, № 5 1990	Торгівельна діяльність, транспортні витрати, економічний потенціал, основні засоби, рентабельність діяльності
Пантелеев В.Д.	7 № 9 1975, № 9 1980, № 3 1980, № 5 1981, № 2 1984, № 12 1986, № 6 1987	Інформаційне забезпечення в АСУП, цільові комплексні програми, ефективність виробництва в АСУП, удосконалення комплексного економічного аналізу
Пардаев М.К.	7 № 12 1981, № 10 1983, № 5 1984, № 11 1985, № 9 1987, № 8 1990, № 5 1990	Торгівельна діяльність, продуктивність праці, критика підручників
Татур С.	7 № 11 1947, № 10 1957, № 8 1958, № 12 1958, № 4 1959, № 12 1959, № 11 1961	Розвиток теорії, організація економічного аналізу, викладання, робота кафедр бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності
Аксененко А.Ф.	6 № 9 1965, № 3 1984, № 9 1984, № 2 1984, № 3 1986, № 9 1980	Оперативний аналіз, ефективність науково-технічного та, інформаційне забезпечення в АСУП, підприємства роздрібної торгівлі
Ганштак В.	6 № 5 1954, № 8 1960, № 8 1962, № 1 1964, № 4 1963, № 1 1963	Методологія та завдання аналізу, ефективність нової техніки, міжзаводський аналіз, участь суспільства
Евсеев П.	6 № 11 1964, № 4 1964, № 7 1965, № 8 1962, № 4 1967, № 2 1963	Прибуток, ритмічність виробництва, дієвість економічного аналізу
Ковалев В.В.	6 № 9 1994, № 10, 1995, № 7 1995, № 6 1996, № 5 1996, № 3 1996	Фінансова стійкість, дебіторська заборгованість, джерела фінансування, викладання економічного аналізу, історія фінансового аналізу, методи ситуаційного аналізу
Моргун М.Н.	6 № 5 1981, № 5 1982, № 4 1984, № 7 1985, № 12 1986, № 5 1986	Оперативний аналіз, втрати, реалізація продукції, продуктивність праці, матеріальні ресурси
Новак В.	6 № 1 1963, № 11 1961, № 12 1965, № 1 1966, № 1 1968, № 12 1970	Діяльність збутових та постачальницьких підприємств, порівняльний аналіз у швейній промисловості, невиробничі витрати, розвиток теорії та практики
Парушина Н.В.	6 № 3 2002, № 4 2002, № 2 2002, № 5 2002, № 4 2004, № 5 2004	Короткострокові зобов'язання, рух грошових коштів, власний та залучений капітал, дебіторська та кредиторська заборгованості, необоротні активи, фінансові результати
Петова В.И.	6 № 7 1966, № 7 1976, № 9 1984, № 10 1986, № 10 1988, № 6 1998	Фінансові результати, взаємозв'язок якості продукції та рентабельності, функціонально-вартісний аналіз, моделювання перспективного аналізу собівартості
Гиляровская Л.Т.	5 № 8 1991, № 9 1984, № 11 1982, № 5 1987, № 9 1992	Фонд споживання, ефективність матеріального стимулювання, фонд заробітної плати, закордонний досвід
Дьячков М.Ф.	5 № 12 1937-38, № 6 1940, № 3 1937-38, № 3 1955, № 11 1981	Річна звітність, діяльність будівельних підприємств
Наринский А.С.	5 № 4 1975, № 10 1976, № 3 1982, № 3 1984, № 1 1993	Собівартість сільськогосподарської продукції, ефективність будівельного виробництва, джерела інформації, критика підручників
Палий В.Ф.	5 № 9 1978, № 3 1984, № 1 1985, № 3 1991, № 11 1994	Звітність, фінансовий стан, виробничі ресурси, критика підручників
Парасочка В.Т.	5 № 11 1978, № 4 1982, № 8 1986, № 12 1986, № 11 1987	Фонди економічного стимулювання, їх формування та використання

1	2	3
Перельберг И.	5 № 5 1959, № 11 1960, № 11 1961, № 3 1962, № 9 1962	Рентабельність промислового підприємства, податок з обороту та прибутку, суспільні бюро економічного аналізу
Рябкин В.И.	5 № 7 1985, № 5 1986, № 9 1988, № 2 1991, № 6 1992	Ресурсозбереження, оптовий товарообіг, удосконалення та шляхи розвитку аналітичної науки
Федорович Р.В.	5 № 7 1983, № 10 1988, № 3 1990, № 8 1974, № 12 1980	Матеріальні затрати в швейній промисловості, суспільні бюро економічного аналізу, оперативний економічний аналіз
Хорин А.Н.	5 № 4 1981, № 12 1991, № 1 1992, № 4 1994, № 6 1994	Номенклатура, асортимент, собівартість продукції, показники рентабельності, фінансові ресурси, прибуток, оборотний капітал
Щербатюк В.В.	5 № 5 1977, № 3 1980, № 9 1984, № 4 1988, № 4 1990	Порівняльний аналіз у громадському харчуванні, витрати, історія розвитку порівняльного аналізу, діяльність підприємств споживчої кооперації
Эльяшев Л.	5 № 9 1940, № 3 1940, № 7 1946, № 1 1953, № 3 1962	Позареалізаційні збитки, межі аналізу, собівартість продукції
Гінзб В.Т.	4 № 3, 4, 10, 12 1993 р.	Прибуток; страховий, кредитний ризику
Дембинский Н.В.	4 № 6 1939, № 2 1963, № 6 1966, № 7 1973	Асортимент випуску, собівартість продукції, прибуток та рентабельність, викладання курсу, фонд заробітної плати
Литвин Б.М.	4 № 1 1976, № 1 1985, № 6 1986, № 7 1987	Матеріаломісткість в будівництві, терміни будівництва, накладні витрати в будівництві, ефективність використання основних фондів
Маргулис А.	4 № 12 1937-38, № 3 1937-38, № 9 1948, № 10 1956	Собівартість продукції, звітність підприємства
Новодворский В.Д.	4 № 2 1974, № 8 1979, № 4 1981, № 1 1992	Собівартість продукції, номенклатура, асортимент, показники рентабельності, організація аналітичної роботи
Постникова Г.В.	4 № 4 1959, № 10 1986, № 2 1987, № 7 1987	Виробництво продукції, собівартість сільськогосподарської продукції викладання курсу
Шкарабан С.И.	4 № 4 1975, № 8 1974, № 9 1982, № 3 1984	Оперативний аналіз, викладання економічного аналізу, суспільні бюро економічного аналізу
Бородкин А.	3 № 12 1962, № 7 1967, № 7 1967	Втрати від браку, фондвіддача і рентабельність, діяльність цехів

* Прізвища та ініціали авторів наведені російською мовою.

З журналом “Бухгалтерский учет” тривалий період співпрацювали відомі вчені: И.А. Белобжецкий (досліджувались питання оборотності активів, методики аналізу собівартості продукції, фінансових результатів, рентабельності, особливості викладання аналітичних курсів), Н.Р. Вейцман (висвітлювались підходи до аналізу звітності, розвиток економічного аналізу, завдання аналітичної науки, викладання економічного аналізу), М.И. Баканов (увага концентрувалася на історії економічного аналізу, проблематиці наукових досліджень, формуванні

відповідного навчального курсу), С.Б. Барнгольц (досліджувались підходи до організації економічного аналізу, методики аналізу собівартості продукції, рентабельності діяльності, перспективи розвитку аналітичної науки), С. Татур (розкривались питання розвитку теорії, організації економічного аналізу, особливості викладання аналітичних курсів, оцінювалася діяльність кафедр бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності), П. Савичев (висвітлювались методики аналізу фонду заробітної плати, собівартості продукції, продуктивності праці).

У 40-50 рр. на сторінках журналу вирізнялися статті А. Маргуліса присвячені методикам аналізу собівартості продукції, звітності підприємства; у 70-80 рр. цікавими були статті українських вчених Б.М. Литвина з проблем організації та методики економічного аналізу в будівництві, С.И. Шкарабана – оперативного аналізу, функціонування суспільних бюро економічного аналізу. У 80-90 рр. актуальними є статті В.Ф. Палія з економічного аналізу звітності підприємств, оцінки фінансового стану, критичні відгуки на навчальні посібники та наукові праці, що видаються з економічного аналізу та публікації В.Д. Новодворського щодо методик аналізу собівартості продукції, формування та оцінки показників рентабельності, організації аналітичної роботи.

Наприкінці 20 ст. на початку 21 ст. актуальними виявилися роботи російського вченого В.В. Ковальова з історії фінансового аналізу, проблемних питань методики фінансового аналізу, методів ситуаційного аналізу; Л.Т. Гіляровської щодо методик аналізу фонду заробітної плати, фондів споживання, ефективності матеріального стимулювання.

Звертаючись до історії фахового журналу необхідно звернути увагу що “Бухгалтерский учет” – всесоюзний щомісячний теоретичний і науково-практичний журнал, один із

провідних на теренах країни і опублікувати в ньому статтю одночасно достатньо складно і престижно. Адже публікація у журналі такого рівня могла свідчити про визнання автора, його досліджень та доробку у наукових колах, це було не просто оприлюдненням отриманих результатів, а певного роду трибуною перевірки на актуальність доведеність обґрунтованість отриманих результатів. Доторкаючись до історії аналітичної думки через опубліковані статті можна прослідкувати становлення видатних російських, українських, білоруських вчених-економістів, формування їх наукових інтересів. Це, крім названих вище, В.Г. Гетьман, З.В. Гуцайлюк, М. Жебрак, И.П. Житна, В.Н. Задорожный, В.Б. Івашкевич, И.И. Каракоз, В.Е. Ластовецкий, И.С. Мацкевичюс, Е.В. Мних, В.В. Панков, М. Пизенгольц, И. Поклад, Р.С. Сайфулин, В.И. Самборський, В.В. Сопко, Е.С. Стоянова, В.И. Стражев, С.А. Стуков, Е.Д. Чацкис.

Протягом усієї історії економічного аналізу відбувався розвиток галузевого аналізу (табл. 4), формування відповідних методик комплексного аналізу та аналізу окремих об’єктів з урахуванням специфіки діяльності окремих підприємств та організацій.

Таблиця 4. Систематизація публікацій за напрямом “економічний аналіз”, журнал “Бухгалтерский учет”, 1937-2004 рр. за видами економічної діяльності

Галузь, вид діяльності	Кількість публікацій	Номери публікацій	ПІБ авторів
1	2	3	4
Промисловість, в т.ч.:	66	№ 9 1937-38, № 10 1937-38, № 11 1937-38, № 3 1937-38, № 1-2 1939, № 11-12 1940, № 2 1946, № 7 1946, № 6 1947, № 8 1947, № 10 1947, № 3 1947, № 9 1948, № 1 1950, № 2 1952, № 5 1953, № 2 1957, № 7 1957, № 6 1958, № 6 1958, № 5 1958, № 11 1958, № 8 1959, №4 1959, № 1 1959, № 4 1959, № 3 1960, № 11 1960, № 12 1961, № 1 1961, № 3 1962	Артемонова Т.И., Аташев Б.Х., Байсалов С.Д., Баканов М.И., Бахтин И., Бахтин И., Бендерский З., Бро Г., Буряк Л.Д., Петров В., Васильева Т.Ю., Васин Ф., Вейцман Н., Вершинин А., Вихляев А., Власов А., Измалкова Г.М., Галузин М.Я., Голубев С.П., Данилин В.И., Джугурян А.Г., Егорова Л., Житная И.П., Джумагулов А.Ж., Ивчер М., Исаев Е.С., Карасев П., Крупник М., Ковалевский Г., Кожевников И., Косинкова З., Куликова Л.И., Кропачев Н., Крылов В.Ф., Левина А.И., Левитан Л., Манжеев Д., Маргулис А., Меккель С., Моргун М.Н., Морозов А.С.

1	2	3	4
		<p>№ 11 1963, № 10 1963, № 7 1963, № 8 1963, № 7 1963, № 5 1963, № 3 1964, № 1 1964, № 1 1964, № 12 1965, № 12 1965, № 1 1965, № 5 1966, № 2 1970, № 6 1970, № 2 1971, № 12 1971, № 9 1971, № 4 1974, № 2 1974, № 7 1974, № 1 1976, № 7 1976, № 12 1977, № 1 1978, № 1 1979, № 8 1979, № 9 1981, № 5 1981, № 5 1982, № 10 1982, № 1 1982, № 7 1983, № 4 1983, № 12 1984, № 4 1984, № 2 1985, № 7 1985, № 10 1985, № 9 1985, № 6 1987, № 3 1987, № 6 1989, № 3 1990</p>	<p>Моисеева Л.Н., Мутафян Х.З., Новак В., Нурпеисова С.М., Оглоби Д.И., Остапчу И.С., Павина Э., Панченко А., Пеньков Е., Перельберг И., Петрова В.И., Попович П.Я., Плахтыря Н.Я., Поклад И., Пыж И.В., Гуцайлук З.В., Федорович Р.В., Розентуллер М., Рочко Н., Семенов Г., Скорубский Н., Татур С., Уманский М., Фашевский В.Н., Федосеев К., Фомичева Н., Филимонова Л.Д., Флейшман Ф., Харламов И., Чангли Д., Шепеленко Р.Н., Шилин И., Шоломович И., Щенков С., Эльяшов Л., Яковлев А., Янкевич В.С.</p>
Торгівля	72	<p>№ 3 1937-38, № 10 1937-38, № 4 1939, № 10-11 1939, № 1-2 1939, № 12 1939, № 5 1940, № 3 1941, № 1 1947, № 5 1947, № 11 1949, № 1 1951, № 6 1958, № 9 1958, № 12 1960, № 1 1962, № 2 1962, № 10 1964, № 1 1972, № 8 1974, № 10 1975, № 2 1975, № 1 1975, № 2 1977, № 7 1978, № 2 1979, № 6 1980, № 1 1980, № 4 1982, № 3 1982, № 7 1982, № 10 1982, № 4 1983, № 5 1983, № 6 1984, № 5 1984, № 4 1984, № 10 1984, № 11 1985, № 7 1985, № 10 1986, № 9 1987, № 10 1987, № 2 1987, № 8 1988, № 1 1989, № 3 1990, № 8 1990, № 5 1990, № 8 1990, № 8 1991, № 2 1993, № 9 1994</p>	<p>Альвер Я.П., Абдиев А.А., Бабурич В.Т, Баканов М., Гофма Г., Барышник Е., Вейцма Н, Григорьев А.Г., Гурковская К.Н., Девятова Л.В., Дворянцев Л.П., Дедков С., Денисов Г.М., Дзимпейшвили Н.Г., Донцова Л.В., Евстигнеев Е.Н. Заславский М. и Бабков И., Иванова В.А., Ибрагимов Н.И., Гуковская Э.Ш., Лактинова Н.В., Новикова И.Е., Каплан А.И., Кацович Л.И., Ковалев В.В., Ковбасюк М.Р., Котова Г.С., Лебедева А.Н., Козуб М.К., Литвак Х., Николаев П.Л., Кончин А.И., Кравченко Л.И., Кривец В., Кудбивв Д.К., Кузин Н., Леонов М., Ливерц Э., Лисина Е.В., Мартынец Г.И., Михайлова Т.П., Нестеров М., Ни В.П., Пеньков Е., Пардаев М.К., Курбанов З.Н., Пеньков Е., Понотило Ю.Я., Савосин В.Г., Савка О.В., Саевич С.Э., Рапопорт А.И., Саркисова Л.П., Саттаров Ю.С., Пардаев М.К., Скобелева Л.А., Смирнов В., Смородин М.Б., Соколова Н.С., Тарасова Н.А., Тишинин Ф.А., Руденко В.Н., Худайбердиев У., Чиж Л.П., Гортоломей В. Г., Шарапанова Ф.Н., Иващенко В.А., Ширинов С.Э., Ширшов В.М., Чайковская Л.П., Ярее В.Г.</p>
Будівництво	38	<p>№ 12 1937-38, № 3 1937-38, № 1 1958, № 4 1959, № 3 1959, № 3 1960, № 10 1960, № 8 1961, № 2 1961, № 7 1962, № 9 1963, № 2 1963, № 6 1964, № 12 1966, № 10 1969, № 9 1971, № 3 1972, № 9 1975, № 7 1976, № 3 1976, № 6 1977, № 10 1977, № 7 1977, № 1 1981, № 3. 1982, № 12 1983, № 3 1983, № 6 1985, № 1 1985, № 7 1985, № 6 1986, № 7 1987, № 1 1987, № 2 1988, № 7 1989</p>	<p>Андреев П.А., Аносов В.М., Бахтин И., Вершинин А.М., Дьячков М., Ежов Н., Зенков А., Кантерман С., Клюев А.Ф., Коноплев Е.А., Кругляк Б.С., Кузькин П., Лавров С.Н., Малашкин В.И., Мозговой Н.В., Мотич С.А., Литвин Б.М., Стельмах М.В., Малогин В.И., Механошин К., Мисаков В.С., Мониц С.А., Лавров С.Н., Наринский А.С., Петухова Л.Ф., Орлюк С.Я., Пантелеев В.Д., Пономаренко А.Я., Пчелкин И.С., Руткаускас Т.К., Рыжковский Е.И., Мисаков В.С., Савицкий Е., Слезавин Е.Н., Станкевич А., Сустанов Ф., Тригуб И., Тэйф А.З., Фишман М., Шацкий В.Ф., Шварцман Е.</p>

1	2	3	4
Агропромисловий комплекс	27	№ 12 1937-38, № 3 1937-38, № 10 1950, № 1 1950, № 2 1953, № 5 1957, № 12 1960, № 11 1963, № 3 1967, № 1 1968, № 12 1968, № 11 1971, № 8 1976, № 2 1981, № 9 1981, № 5 1982, № 4 1983, № 3 1984, № 4 1985, № 3 1985, № 12 1986, № 1 1986, № 12 1987, № 5 1987, № 2 1987, № 7 1987, № 1 1993	Алиханов А.А., Воловик Ю.С., Кобызев С., Ларионов А.Д., Моргун М.Н., Неделин С., Новикова Г., Попович П.Я., Прадун В.П., Смирнов А.Ю., Трифонова Н., Васильев Д., Гайдукова Н.С., Корсунов В., Лыокене И.Х., Наринский А.С., Новак Э., Олимжанов О.О., Постникова Г.В., Радостовец В., Савичев П., Стаханов Ю., Струков В., Чернова А.В., Чацкис Е.Д.
Харчова промисловість	26	№ 1-2 1939, № 7 1939, № 2 1946, № 5 1963, № 2 1971, № 9 1971, № 1 1976, № 5 1977, № 10 1977, № 8. 1978, № 7 1978, № 7.1978, № 12 1978, № 8 1979, № 3 1980, № 5 1981, № 4 1984, № 4 1984, № 10 1984, № 2 1985, № 7 1985, № 10 1985, № 10 1985, № 3 1986, № 7 1986, № 5 1987	Агафонова Л.Г., Аташев Б.Х., Бабурин И.В., Баканов М.И., Бок Зи Коу, Григорьева Т.К., Гранив В.В., Дворянцева Л.П., Євдокимович В.И., Егорова Л., Заславський М. и Бабков И., Илинзер Д.И., Крожарский В.В., Левина А.И., Марьин В.С., Морозов А.С., Моргун М.Н., Моисеева Л.Н., Мусаев Х.Н., Попович П.Я., Рочко Н., Сафонов А.А., Столяров Я.С., Харламов И., Шилин И., Щербатюк В.В.
Автотранспорт	12	№ 1-2 1940, № 5 1950, № 9 1954, № 7 1958, № 8 1964, № 5 1969, № 6 1979, № 10 1981, № 1 1982, № 10 1983, № 6 1986, № 7 1986	Александрова Н.И., Андреев Ф., Баранов П.И., Бобков И., Бойко В.М., Гришин К., Заславский М., Каплан А., Майорская Н., Рубанова Н.Н., Селезнева Н.Н., Страхарчук А.Я., Титова А.Ф., Уваров П., Чацкис Е.Д., Чеплак В., Чернова А.В.
Інші: - підприємства побутового обслуговування	10	№ 5 1973, № 5 1977, № 1 1988, № 12 1989, № 12 1989	Блинова Л.Г., Власова Л.Н., Горбачева Л.А., Егорова С.К., Поленова С.Н., Юдина Л.Н., Янкелевич М.Н.
- матеріально-технічне забезпечення	8	№ 1 1947, № 2 1949, № 1 1957, № 11 1961, № 2 1968, № 9 1980, № 4 1983, № 8 1986	Воловик А., Гинзбург Б., Намазалиев Г.И., Новак В., Пеньков Е., Славкин М., Стошкус В.В., Финкель С.
- підприємства споживчої кооперації	7	№ 1 1964, № 12 1969, № 12 1973, № 10 1983, № 11 1984, № 9 1984, № 2 1990	Абдукаримов И.Т., Ахмедов А., Гаглазов М.В., Пардаев М.К., Фалькович Л., Шидловская М.С., Щербатюк В.В.
- науково-дослідні організації	7	№ 9 1973, № 6 1979, № 8 1979, № 7 1983, № 2 1983, № 10 1988	Беляева Г.Д., Берлинер Ю.И., Коротков А.С., Крылов В.Ф., Лунькова Н.А., Матвеев А.А., Мельник Г.И., Славутский Ю.Л
- підприємства зв'язку	3	№ 3 1958, № 1 1972, № 10 1972	Каплан А., Таран Г., Тинченко М.
- бюджетні установи	3	№ 3 1949, № 4 1958, № 12 1974	Грапп М., Качалов С., Россихин В.В., Савина В.
- підрядні організації	3	№ 6 1940, № 8 1950, № 1 1975	Дьячков М., Протопопов С., Тейф А.З.
- страхування	2	№ 3 1981, № 6 1998	Калихман А.И., Петрова В.И., Челухина Н.Ф.
- міністерства	2	№ 3 1953, № 4 1983	Козлов Н.В., Крылов В.
- санаторії	2	№ 6 1964, № 5 1980	Земсков С.А., Маламуд М., Фараджева Г.С.

* Прізвища та ініціали авторів наведені російською мовою.

Протягом другої половини ХХ ст. не залишилось жодної галузі, діяльність підприємств якої поглиблено не аналізувалась. Відповідно методики такого аналізу в достатній мірі висвітлювалися у відомчих виданнях, навчальних і журнальних публікаціях.

Згідно з проведеними дослідженнями найбільша кількість публікацій протягом усього періоду присвячена діяльності підприємств торгівлі. Досить активно відбувалася диференціація економічного аналізу в сфері товарного обігу. Існував аналіз діяльності власне торговельних підприємств, що реалізовували товари народного споживання, і аналіз підприємств та організацій матеріально-технічного постачання, що реалізовували засоби виробництва. Аналіз торговельних підприємств державної торгівлі відокремився від аналізу підприємств споживчої кооперації, оскільки останні були багатогалузевими утвореннями, що охоплювали торгівлю, заготівлю, виробництво, транспорт, риболовецький промисел тощо. З'явилися публікації, присвячені аналізу господарської діяльності підприємств “Союздруку”, книжкових магазинів. Виділився аналіз продажу аптечних товарів, відокремився аналіз господарської діяльності зовнішньоторговельних об'єднань.

Друге місце за кількістю опублікованих статей належить особливостям проведення економічного аналізу підприємств промисловості, зокрема підприємств легкої промисловості, нерудних добувних та обробних матеріалів, меблевої промисловості. Серед цього блоку статей найбільшу кількість становлять публікації з проблематики аналітичної роботи на підприємствах харчової промисловості.

Загальна методика аналізу отримала конкретизацію щодо умов тієї чи іншої галузі (підгалузі). При цьому “якщо говорити про галузі економіки, то слабше, чим в промисловості, розроблені методи аналізу сільськогосподарських підприємств, матеріально-технічного постачання, капітального будівництва, сфери побутового обслуговування, галузей непродуктивної сфери.” [11]

На сторінках журналу також знайшли відображення і результати досліджень в галузі будівництва, автотранспорту, агропромислового комплексу, підприємств побутового обслуговування, матеріально-технічного забезпечення. Протягом 60-80 рр. стають актуальними дослідження щодо особливостей економічного аналізу на підприємствах споживчої кооперації, підприємствах зв'язку. Починаючи з кінця 70-х рр. з'являються публікації присвячені розробці методик і підходів до організації аналітичної роботи у науково-дослідних організаціях. Оригінальні статті на сторінках журналу висвітлювали підходи до проведення економічного аналізу діяльності підприємств санаторної сфери.

По мірі розвитку нових видів діяльності, змін у соціально-економічному устрою набувають актуальності і аналітичні розробки щодо оцінки діяльності у страхуванні, банківській сфері.

Починаючи з кінця 50-х років на сторінках журналу з'являються публікації щодо практики проведення економічного аналізу в інших країнах, а також використання закордонного досвіду для потреб аналізу (табл. 5).

Таблиця 5. Систематизація публікацій за напрямом “економічний аналіз”, журнал “Бухгалтерський учет”, 1937-2004 рр.

за країнами

Країна	Аналітичний об'єкт	Кількість публікацій, номери	ПІБ*
1	2	3	4
Німеччина	Міжзаводський порівняльний аналіз, аналіз прибутку та рентабельності, аналіз основних засобів	4 № 7 1956, № 2 1962, № 9 1971, № 9 1978	Дейч С., Линденманн Б., Моисеєнко Г., Петрова С., Пизенгольц М.
Чехія	Комплексний економічний аналіз, організація функціонально-вартісного аналізу	3 № 2 1960, № 3 1961, № 10 1986	Кубеша Я., Петрова В.И., Татур С., Фаркаш Р.

1	2	3	4
Угорщина	Організація функціонально-вартісного аналізу, удосконалення методології економічного аналізу	2 № 1 1985, № 10 1986	Мацкевичос І.С., Сопко В.В.
Франція	Система комерційних та фінансових показників, аналіз балансу	2 № 5 1959, № 2 1963	Каганский В., Казакевич В.
Китай	Методика та організація економічного аналізу	1 № 5 1956	Дворников А., Карпов А., Харитонов М.
Сполучені штати Америки	Роль аналізу в аудиті	1 № 9 1992	Гиляровская Л.Т., Стольная Н.В.

* Прізвища та ініціали авторів наведені російською мовою.

До речі, ознайомлення вітчизняних вчених та практиків з найкращими розробками західних вчених бере свій початок ще з 20-х рр. ХХ ст. В той час були видані російською мовою найпопулярніші праці закордонних авторів. При цьому переслідувалася мета – критично запозичити закордонний досвід у даній сфері. Російською мовою перекладені дві книги відомого швейцарського вченого І.Ф. Шера “Калькуляція и статистика в хозяйстве потребительских обществ” (1919 р.) та “Бухгалтерия и баланс” (1925 р.); книги німецького балансознавця П. Герстнера “Анализ баланса” (1926 р.) та американського вченого Дж. Бісса “Показатели хозяйственной деятельности предприятий” (1930 р.).

Щодо публікацій на сторінках журналу, то протягом досліджуваного періоду найбільша кількість статей присвячена практиці економічного аналізу в Німеччині, а саме методики міжзаводського порівняльного аналізу, підходи до аналізу прибутку та рентабельності, аналізу наявності та ефективності використання основних засобів; Чехії – організація функціонально-вартісного аналізу, удосконалення методології економічного аналізу. Крім того, на сторінках журналу проведено узагальнення досвіду з організації функціонально-вартісного аналізу, удосконалення методології економічного аналізу в Угорщині та Китаї, з розробки системи комерційних та фінансових показників, методики аналізу балансу у Франції. Враховуючи тривалість розвитку

такої інституції як аудит у США Л.Т. Гиляровская, Н.В. Стольная на прикладі цієї країни простежили роль економічного аналізу при проведенні аудиту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Цілком погоджуючись з тим, що “вивчення історії має велике значення. І не тільки тому, що можемо навчитися чогось з минулого, а й тому, що сучасне і майбутнє пов’язані з минулим неперервністю суспільних інституцій. Сьогоднішній і завтрашній вибір формується минулим” [7, с. 7], продовжуємо вивчати становлення та розвиток економічного аналізу. За результатами суцільного дослідження публікацій в одному із найпопулярніших фахових періодичних видань “Бухгалтерский учет”, 1937-2004 рр. дійшли таких висновків:

1. Протягом періоду, який досліджується – 68 років – на сторінках журналу опубліковано 1181 стаття, безпосередньо присвячена проблематиці аналітичної науки і практики, забезпеченню навчальною літературою та методичними вказівками, проблемам викладання відповідних курсів та проведення дисертаційних досліджень. Звичайно, у різні періоди кількість публікацій є різною. Разом з тим журнал “Бухгалтерский учет” починає виходити у грудні 1937 року і вже з першого номеру майже у кожному з’являються публікації з економічного аналізу. Така тенденція спостерігається до початку 1990 рр.. З цього періоду, можливо і в силу певних об’єктивних причин, кількість публікацій значно скорочується. Напевне, авторам потрібен був час для переосмислення нових

умов господарювання, визначення сутнісного наповнення нових економічних об'єктів, трансформації завдань і взагалі ролі аналітичної науки.

2. Систематизація статей, опублікованих у журналі, проведена за такими критеріями: роки (період публікацій), змістовне наповнення (проблематика, об'єкт та предмет дослідження), автори, галузь, країна. За результатами групування найбільша кількість публікацій відноситься до 80-х рр. – 380 статей та 70-х рр. – 220 статей. У цей період відбувається розвиток, насамперед, теорії та методології економічного аналізу, розширюється кількість робіт з нових видів аналізу, обґрунтовується доцільність викладання аналітичних навчальних дисциплін, з'являються перші праці з автоматизації аналітичних робіт. Всі ці фактори спричиняють позитивний вплив і на розвиток практики, широко обговорюється на сторінках журналу досвід роботи так званих суспільних бюро економічного аналізу.

3. Результати розподілу статей за змістовним наповненням свідчить, що тематика публікацій в журналі надзвичайно різноманітна. Найбільш актуальними (133 статті) виявилися питання щодо аналізу витрат, собівартості; забезпечення результативності діяльності підприємства, зростання його прибутку – 97 публікацій. Що є цілком закономірними з огляду на основні завдання, які ставилися перед економікою держави в цілому та конкретного підприємства зокрема. Протягом досліджуваного періоду мали місце публікації, присвячені розвитку теоретико-методологічних засад економічного аналізу: роль економічного аналізу в управлінні, завдання, метод, предмет та межі аналітичної науки; інформаційне забезпечення. Особлива увага дослідниками приділялася вивченню та обґрунтуванню міжпредметних зв'язків, особливостям і змістовному наповненню різних видів економічного аналізу. Окреме місце посідають публікації з питань викладання аналітичних дисциплін. Не

залишилася поза увагою і проблематика макроекономічного аналізу в частині дослідження методик комплексного аналізу розвитку міст, оцінки розвитку регіонів.

4. На сторінках журналу діють постійні рубрики: “Наукове життя” – інформація про кандидатські та докторські дисертації з питань бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю та рубрика, котра інформує про праці з обліку і аналізу, опубліковані економічними вузами та іншими навчальними закладами за кожен рік; нові книги, видані вченими; результати обговорень на спільних засіданнях провідних кафедр переваг та недоліків навчальних та наукових видань, критичні статті відомих вчених на окремі видання тощо. Вважаємо таку практику ознайомлення широкого кола читачів, як теоретиків так і практиків, надзвичайно корисною для розвитку аналітичної науки та підвищення ефективності практичної діяльності.

5. Враховуючи, що публікація статті у журналі такого рівня засвідчує про визнання автора, його досліджень у наукових колах можемо прослідкувати становлення видатних російських, українських, білоруських вчених-аналітиків, формування їх наукових інтересів. Найбільша кількість робіт в журналі належить професорам А.Д. Шеремету та О.В. Єфімовій – протягом досліджуваного періоду опубліковано 15 статей.

6. Щодо галузевої спрямованості, то переважна більшість публікацій присвячена діяльності підприємств торгівлі. Друге місце за кількістю опублікованих статей належить особливостям проведення економічного аналізу підприємств промисловості, зокрема підприємств легкої промисловості, меблевої промисловості. Серед цього блоку статей найбільшу кількість становлять публікації з проблематики аналітичної роботи на підприємствах харчової промисловості. Починаючи з кінця 50-х років на сторінках журналу з'являються публікації щодо практики проведення економічного аналізу в інших країнах, а також використання закордонного досвіду для потреб аналізу.

7. Проведені дослідження ще раз підтверджують наявність достатньо розвиненої теорії та багатой практики аналізу радянського періоду. Економічний аналіз, аби і надалі відповідати сучасним вимогам, має бути наближеним до потреб суб'єктів господарювання та в цілому суспільства, відповідати повсякденним запитам управління, бути надійним економічним інструментом управління підприємством. Досліджуючи публікаційну активність і взаємозв'язки між різними напрямками можемо виокремити нові об'єкти наукового пошуку, що матиме теоретичне та практичне значення; виявити, що є дійсно перспективним напрямом, що черговим модним віянням. Це стає все більш актуальним у контексті переходу до суспільства, заснованого на знаннях.

Список використаної літератури:

1. Анализ структуры научных публикаций по экономике: Монография. / М.В. Лычагин, А.М. Лычагин, А.С. Шевцов, С.В. Бекарева, Отв. Ред. В.И. Сулов. – Новосибирск: ИЭОПП СО РАН, 2004. – 192 с.
2. Антология учетной мысли. Из истории бухгалтерии / сост. Д.В. Назаров, М.Ю. Медведев. – М.: Экономистъ, 2006. – 352 с.: ил.
3. Барнгольц С.Б., Мельник М.В. Методология экономического анализа деятельности хозяйствующего субъекта: Учеб. Пособие. – М.: Финансы и статистика, 2003с. – 240 с.: ил.
4. Бухгалтерский учет, 1937-2004 гг.
5. Дьячков М. По поводу экономического анализа // Бухгалтерский учет. – 1981. – № 11 – С. 40-42.
6. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз. Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб – Житомир: ПП “Рута”, 2007. – 704 с.
7. Норт Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. \ Пер. з англ. І. Дзюб – К.: Основи, 2000. – 198 с.
8. Олійник О.В. Генезис економічного аналізу: ретроспектива колективної аналітичної думки (1960-1980 рр.) // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 2 (5). – Житомир ЖДТУ, 2006. – С40-56.
9. Олійник О.В. Становлення економічного аналізу: публікації на сторінках фахового журналу “Финансы” протягом 1952-2003 рр. // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2006.– № 4 (38). – 454 с. – С. 153 – 163.
10. Райзберг Б.А. Диссертация и ученая степень. Пособие для соискателей. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 304 с.
11. Шеремет А.Д., Майданчик Б.И. Актуальные вопросы развития экономического анализа в 80-е годы // Бухгалтерский учет. – 1981. – № 6 – С. 25-28.

ОЛІЙНИК Оксана Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аналізу і статистики, почесний декан обліково-фінансового факультету, докторант Житомирського державного технологічного університету, лауреат гранта Президента

Наукові інтереси:

– теорія та методологія економічного аналізу